

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Rambla del Centre, 19 - Tel. 23118 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Els sis anys de "Mirador"

MIRADOR compleix aquests dies el seu sisè aniversari. MIRADOR ha presenciat, doncs, els sis anys més plens d'esdeveniments històrics d'aquest segle en el nostre país. Projectat en plena dictadura, va aparèixer el primer número el dia en què Sánchez Guerra desembarcava a València per aixecar-se contra el dictador. Al cap d'un any, queia la dictadura i es feia càrrec del govern el general Berenguer. Un any més, i la monarquia desapareixia d'Espanya sota l'allau de vots del 12 d'abril. En complir els seus tres anys MIRADOR, Espanya tenia una nova Constitució i un president. Al quart any d'existència, Catalunya tenia reconegudes les seves llibertats amb l'Estatut i acabava d'eleger el seu primer Parlament. Però quan el nostre setmanari complia cinc anys, la situació havia donat un tomb; les Constituents, que havien marcat brillantment el camí de reconstrucció d'Espanya i havien reconegut la personalitat de Catalunya, havien estat dissoltes i en el seu lloc representava el país una Cambra on el vell esperit monàrquic tenia gran preponderància. El cel s'enfosquia i l'esdevenidor es presentava inquietant. Malgrat tot, l'Estatut anava fent el seu camí i els traspassos de serveis anaven consolidant el règim autonòmic. Però per tot Espanya bufaven vents de guerra civil. A Catalunya, una tempestat es formava a principi d'estiu. Ara, en complir el nostre sisè aniversari, hem de passar pel dolor de veure malparades les llibertats catalanes i en greu perill l'obra de reconstrucció d'una nova Espanya.

Quantes coses a contemplar des del nostre mirador i quants esforços per no deixar-se enegar pel tumult de les lluites ciutadanes, procurant guardar la nostra posició del primer dia! Ara, al cap de sis anys, podem recordar amb la satisfacció d'una promesa complerta les nostres paraules del primer dia:

«No sortim per a omplir un buit—dèiem—ni per a fer la lliçó. Ens hem ajuntat amb el propòsit de parlar amablement amb els nostres lectors, un cop per setmana, de totes les coses del món que despertin una inquietud, remoguin una idea o desvetllin una emoció. I heus aquí per què de la nostra revista en diem MIRADOR.

«MIRADOR és el lloc des del qual es mira, i activament, és també l'home que mira. Les dues accepcions escauen a aquesta publicació que ve a mirar damunt el panorama universal i a reportar a casa nostra, objectivament, informativament, tot el que ha vist. MIRADOR vol ésser un espectador que observa amb els ulls de tothom i que interpreta amb un temperament i un criteri propi, acostat, però, al temperament i al criteri del centre-occident europeu. MIRADOR vol ésser també un clos enlairat des del qual s'esguarda amb interès i ironia, amb passió i comprensió, més aviat amb la serena contenció d'un contemplatiu que no pas amb l'ardent fuga d'un home d'acció.

«Fa poc que a la Plaça de l'Òpera de París s'ha aixecat una plataforma des de la qual un representant de la gran ciutat dirigeix els moviments d'una de les multituds més denses del món. París li ha donat el nostre nom amb les mateixes lletres: MIRADOR. No n'ha trobat d'altre per a expressar el concepte d'un lloc destinat a guiar el ritme dels corrents ciutadans que una vida massa plena podria fer tumultuosos i estèrils.

«No aspirem a tant, nosaltres que també ens diem MIRADOR. Però el temps dirà quina funció ens voldrà imposar un cop situats en la nostra tribuna. Hi pugem ara sense feixugueses de programa i de doctrina, però tanmateix amb una claror d'ideal, llum i foc en el cor de cada u de nosaltres. Amb l'esperit obert a totes les veus dels dies que vivim, allunyats, per una repugnància d'homes lliures, de tota mena de dogmes, blancs, vermells o negres, voldríem descobrir el que tenen de veritablement humanes les quimeres de tants pobles i tantes races que lluiten per un millor viure i traduir-ne tota la força d'emoció. I tot fent aquesta feina, cada u coneixerà els seus.

«Banal o intranscendent, MIRADOR parlarà amb els seus amics de tot el que cregui que els ha d'interessar, encara que només sigui com una senzilla curiositat, i procurarà fer-ho tan bé com sàpiga i en forma tan àgil i tan suportable com pugui. No bastirem segurament un món nou, però ningú pot dir si, tot parlant, i fins jugant o rient, no ajudarem des de MIRADOR a fer-lo veure.»

Poques coses podem afegir a aquestes paraules que resumeixen l'esperit de la nostra publicació. Hem procurat adaptar-nos-hi i ho procurarem en l'esdevenidor.

En aquests sis anys de lluita violenta en el nostre país, hem perdut algunes col·laboracions ben estimables. La nostra posició independent ha fet que es separassin a dreta i esquerra els que no han sabut mirar el moment que passa amb massa serenitat i amb prou amplitud per a sostrair-se a la visió estreta de partit. Però els nostres lectors han seguit atorgant-nos la seva confiança i durant aquests sis anys, on tantes coses s'han alçat i s'han enfonsat, MIRADOR

ha anat seguint el seu camí ascendent. La col·lecció de MIRADOR constitueix ja un document estimable sobre la vida del nostre país. Totes les idees en curs han estat comentades i debatudes. Els esdeveniments polítics, artístics o literaris, no tan sols de casa nostra, sinó d'arreu del món, hi han quedat registrats. La major part de firmes catalanes han desfilat per les nostres planes; i des de *Mirador Indiscret* o des d'altres seccions s'han dibuixat les personalitats de l'època actual o passada

Facsimil de la primera pàgina del número de MIRADOR publicat la setmana del 14 d'abril

que han tingut algun relleu en la vida catalana.

Com dèiem en presentar-nos als nostres lectors, no hem bastit un món nou, però, parlant, i fins i tot jugant i rient, hem procurat fer-lo veure.

No voldríem acabar aquestes ratlles de salutació als nostres lectors en aquest sisè aniversari sense recordar els moments que passa Catalunya. Com hem recordat, MIRADOR va néixer en uns moments difícils per al nostre poble, però en els quals aquest prenia consciència d'ell mateix preparant les jornades glòries del demà.

Implantada la República i reconegudes en principi les llibertats catalanes, els partits polítics catalans es van creure en el deure de barallar-se per qüestions locals sense importància, oblidant l'obra comuna. Amb aquestes disputes, no ja de partit, sinó personals, s'ha creat un estat d'esperit que ha fet possibles jornades com les del 6 d'octubre. I al cap de sis anys tornem a trobar-nos en un moment semblant al de la data de la nostra aparició.

Que la lliçó no sigui estèril. En reprendre consciència de la seva personalitat, els catalans han de tenir en compte que si la missió de Catalunya ha estat portar la República a Espanya, ara ha d'ésser la de portar a les lluites polítiques d'aquesta el sentit constructiu indispensable per a la grandesa de Catalunya i de la República.

Els Dijous — Blancs

L'HOME PRACTIC

Absort pels seus pensaments garfiders. L'home pràctic passa per la novena sense veure res ni ningú. El món extern li és del tot indiferent i, de tant voler tocar de peus a terra, roda per l'asfalt citadà com un pneumàtic més, sense recollir-ne cap emoció ni abocar-hi cap sentiment. Mentre el seu gaudi egoístic trobés la deguda servitud, tant li faria viure aci com als antípodes. El que ell vol, però, per damunt de tot, és la pau del carrer, encara que sigui obtinguda mitjançant una situació de força i impliqui una contesa cruent en els esperits, perquè en aquestes lluites ell no hi ha pres mai part ni té ganes d'embolicar-s'hi. Per això, un dels temes que li causen més profund malestar és el del catalanisme i, per tal d'apartar-ne la visió, exclama:

—Uix! Sempre ha estat un cau de raons! Per a l'home pràctic no existeixen museus, ni biblioteques, ni concerts, ni exposicions. Els llibres, diu, només omplen de fum el cap i la pintura és un entreteniment d'enginyosos: copiar la naturalesa! En canvi, cosa estranya tanmateix, servia una certa simpatia per la música agradable a l'orella, puix li proporciona l'única ràfega capaç d'airejar-li el cervell. «A mi, afirma, no em tragueu de l'òpereta.»

El seu camí habitual és el que mena als ròdols borsaris. Si atorgues una lleu bel·ligerància a la fantasia o a l'atzar, s'enrolaria a sojornar, hores i hores, en els estadis de l'angoixa i el patir no s'ha fet per a ell. L'home pràctic ama un risc de menys gruix, com entrar en joc amb antelació a les amortitzacions, motivadores gairebé sempre de plus values, vendre aprofitant l'increment en les recaptacions de les companyies de llum i força i, si tant l'apuren, acabar de fer el pes en una depressió forçada, amb l'intent d'eixamplar els marges i moure's a lloure. Però el que fa a ulls clucs és col·locar diner a les dobles o el placement de valors en report. Si la usura no fos un nom tan lleig i, sobretot, oferís més garanties, també s'hi dedicaria; no obstant, aportaria els seus fons a primeres hipoteques sobre finques, artanes ben conegudes, tot jugant de l'abaratiment del tipus d'interès, invenció desatinada.

En ésser-li preguntat per les seves idees, l'home pràctic respongué:

—Sóc positivista!

—Ah, sí—féu l'interlocutor—, Stuart Mill fou l'organitzador de la lògica positivista. D'ençà del segle XVII, les ciències positives s'han desenvolupat meravellósament i ho han fet en un sentit que llurs resultats semblen tendir a harmonitzar-se en un sistema netament oposat a les opinions tradicionals que havia concebut l'home. La ciència suggereix que l'univers no és més que un conjunt de forces cegues que produeixen tot el que produeixen sense tenir-ne consciència i que l'home no és res més que un microbi damunt la pols...

—Què us empatolleur!—replicà mig decebut i esclafint a riure.

L'etern fement se li presentà sense el més tènue vel poètic. Es maridà per tal de tenir successor i infondre-li les seves teories: «Res de voler figurar massa, saps noi, ni amoinar-se pel que no porta pa a casa. El que no es cou per tu no es cou per ningú. El qui presta a un amic, perd l'amic i els diners. Més val que duguis la cartera plena que una ideal a l'encant. Fug dels idealistes com d'una mala cosa, perquè són uns bohemis que no saben on caure morts...»

Si algun cop s'atreveix a sortir amb la seva dona, l'home pràctic passa de llarg per davant dels aparadors, trencacolls temibles. Un dia, però, toparen amb una amiga que guaitava la vitrina d'una joieria i assenyallant un penjoll de diamants, suggerí que era una peça molt bonica per a demanar-la als reis del marit.

—Ai, noia, si ho sabies!—sospirà la muller, sense esma d'afegir res més.—S.

MIRADOR INDISCRET

La Casta Susanna

En una taula del Palace, de Madrid, hi ha reunits Joan March, Emiliano Iglesias i Josep Pla, els quals atreuen la mirada encuriosida dels altres concurrents.

Adonant-se de l'expectació, l'Emiliano puja encara més la veu:

—Es indecoroso! Todo son compadres y comadres. Huevos, naranjas, aceite, contingentes... Pobre «alter ego», se va a ver en un aprieto!

En Pla, amb aquella mitja rialla de pagès murri, anava assentint, meravellat:

—Hay que ver! Hay que ver!

Tres volums més?

No es podia explicar ningú que En Pla anés tan ben acompanyat, encara que en qüestió de relacions polítiques no tingui manies. En insinuar el corresponsal d'un diari català que potser l'autor de *Coses vistes* era objecte d'algun oferiment de col·laboració a la premsa de l'afortunat mallorquí, un periodista madrileny confessà:

—Pues yo, la verdad, creo que está gestando tres volúmenes biográficos, por el estilo de los dedicados a Cambó.

Sorpresa

Pels passadissos de la Casa Gran, uns comentaristes exclamaven:

—Quin alcalde més honrat! Quin home més auster!

L'ex-regidor radical, senyor Domènech, s'hi atansà, inquietor, i encara tingué temps de sentir:

—Quina honestat política la de Carles Pi i Sunyer!

El popularisme jap

Les senyoretes japs han fet de tripes cor per tal de poder assistir al dinar ofert a Gil Robles a l'Hotel Europa, de Tarragona. Quan començaren a sentir-ne parlar, es creien que seria cosa de deu o dotze pessetes, però en saber que el tiquet en valia vint-i-cinc, hi hagué un desmai general. La senyora Ibarrola, per tal de reanimar-les, advertí:

—Si en el aspecto político-social somos populares, como nuestro nombre indica, en cuestiones de paladar debemos continuar siendo aristócratas. Acaso os di yo el te en algún turgurio?

Les senyoretes japs no tingueren més remei que acotar el cap i afuixar la mosca.

Vaticinis

La gestació dels premis literaris nacionals té la virtut de desentumir moltes converses. Hom fa córrer noms de probables guanyadors i, com cal suposar, noms de cars amics postergats injustament. En un ròdol de la mena on es reuneixen dos o més pseudo-intel·lectuals, es parla de les possibilitats d'una obra teatral pertanyent al gènere biogràfic, intitulada *Luter*. El més seràfic del grup, innocentment, exclama:

—Què voleu que us digui?... *Loter... Loter...* Em sembla que li escauria millor: *La loteria de la sort*.

Inconvenients d'admirar Màntua.

Iniciació al nudisme

Els socis de l'Ateneu que a l'estiu no es poden treure l'americana, degut a les normes de la casa, hagueren de contemplar l'altre dia com una admiradora de Xavier Viura llegia, descalça, a la biblioteca, per bé que conservant les mitges.

A desgrat que no s'hi plany la calefacció, alguns circumstants immediats començaren a esternudar, però un conegut de la lectora els féu avinent:

—Sí que us refrèdeu aviat! Deixeu-la fer, i ja veureu!

La ingratitud i el smoking

Jeff Dickson, que ha estat uns dies a Barcelona, no creu en la gratitud dels boxadors.

En canvi, En Taxonera sí.

—Així que un boxador, al qual heu fet home, ha obtingut uns quants èxits; així que es veu de smoking i que les dones li fan l'ullet —deia l'altre dia Mr. Dickson—, perd el món de vista i es considera cent colzes per damunt del que l'ha ensenyat i dirigit a costa, molt sovint, de grans sacrificis. Però això no m'estranya gens perquè al capdavant és propi de la condició humana.

En Taxonera negava.

—En Gironès, per exemple —deia— no es descuida mai, l'endemà dels seus combats, de presentar-me el testimoni, mut si voleu, del seu agraïment. Si ha combatut un dimecres, per exemple, jo ja sé que a quarts de dues del dia següent i mentre jo seré a taula, trucarà a la porta de casa meua. El faré entrar al menjador i li diré que sigui. Després pendrà cafè amb mi i, finalment, marxarà. Amb prou feines haurà pronunciat quatre paraules; però quan cap al tard es vegi amb l'Artero, li dirà: «Ja he anat a veure En Taxonera per donar-li les gràcies del combat.»

Dickson, que havia escoltat admirat la relació, va respondre amb un deix sorneguer i melangios:

—Sí... però En Gironès no s'ha posat mai un smoking.

La guerra europea en solfa

L'Associació Musical del Districte IX celebrà, l'altre diumenge, un concert en el curs del qual s'estrenà l'obra del mestre Góttaris: *Europa* (1915) - *Esquema poètic*.

El programa informava de la següent manera sobre la significació d'aquesta obra (que no hem sentit):

«L'obra que avui estrenem, vol recordar l'estat en què es trobava Europa a l'any 1915 i els esforços titànics dels aliats per a vèncer els Dardanel, i per a guanyar-se l'ajut d'Itàlia, quina situació era aleshores neutral. Més tard la desfeta dels Dardanel que dona motiu a un andante religiós molt ben trobat i que acaba amb un esclat orquestral magnífic i que volia amb això recordar l'entrada d'Itàlia a la lluita a favor dels aliats.»

La responsabilitat moral de la dona i la guitarra

I, posats a recollir programes musicals, esmentem que aquests dies n'ha circulat un de l'Associació Cultural Femenina (*Agrupación Internacional*, adverteix un subtítol), en el qual, a més a més d'anunciar una sessió musical a càrrec de la parella Genoveva Puig i Juli Pons, fa saber el següent: «La próxima sesión irá a cargo de Mistresse Elisabeth Belington de Hopf, quien disertará sobre el tema *La mujer y su responsabilidad moral dentro de la sociedad* con la colaboración del joven guitarrista Juan Benaiges.»

Confraternitat i altres endergues

Els futbolistes de Saragossa tornaren, el darrer diumenge, la visita al Júpiter. Es oportó de recordar una anècdota esdevinguda en ocasió de jugar els del Poble Nou a la capital aragonesa. En saltar al camp els minyons poblenovins, s'oïren, encara que magres, uns aplaudiments. No havien transcorregut uns segons, quan esquinçà l'aire una xiulada imponent. «A què ve això?», es preguntaren els del Júpiter. Ben aviat els tragueren de dubtes: la xiulada era tota per aquell estri que els curadors dels equips de futbol solen passejar pel camp i que s'anomena botiquí. En el botiquí dels poblenovins hi ha pintada l'ensenya del club, i en aquesta hi ha una estrella solitària.

No cal dir que l'assossec dels saragossans arribà en desaparèixer aquell estri.

Fermeu-los bé!

Som en l'hora de la meditació i de l'assenenament. Que no vol dir, però, que som en l'hora de pensar i viure vegetativament. Cal recomanar-ho amb persistència, i recordar, de passada, els bells exemples de set anys d'una abstinència molt fruitosa.

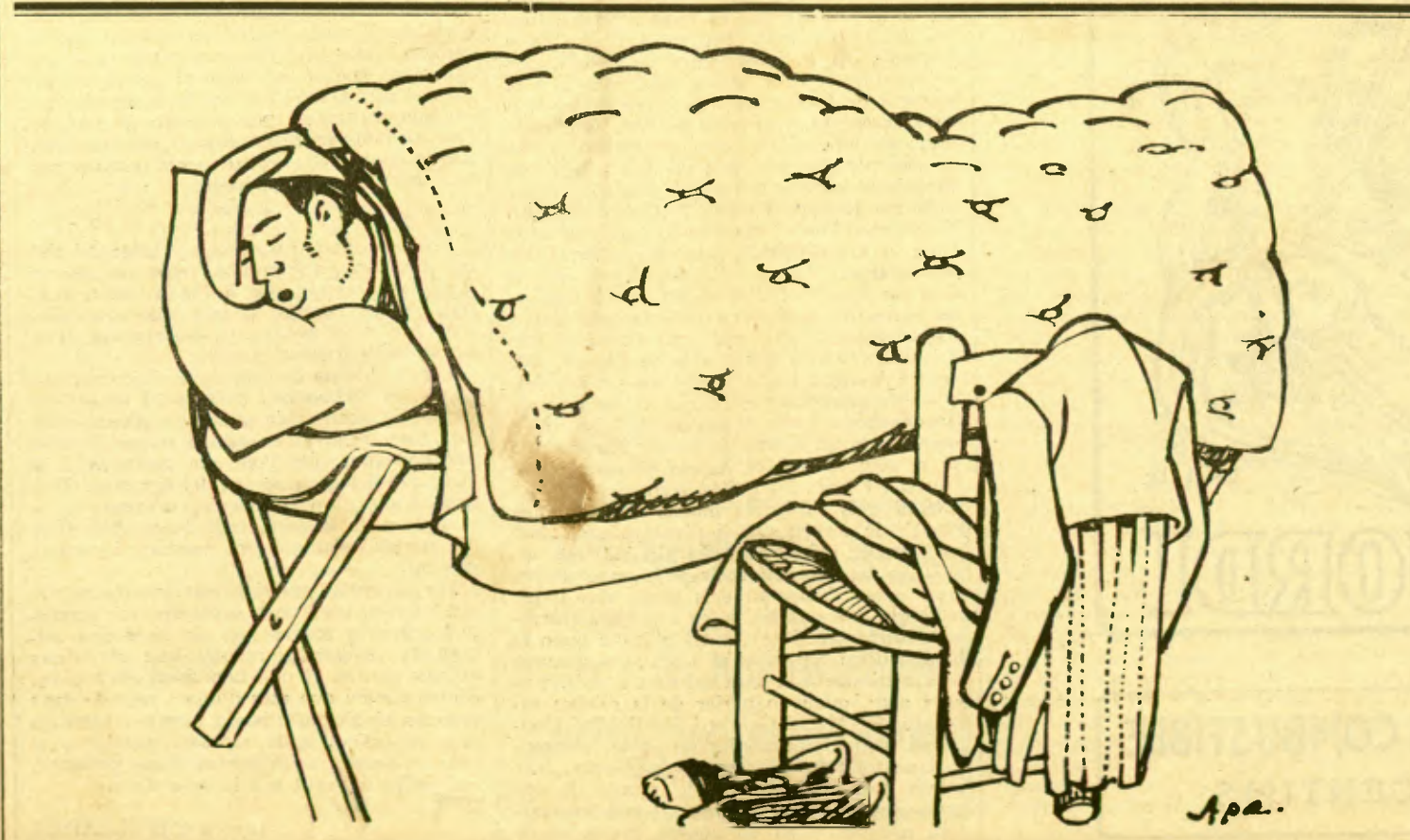
Malgrat la consigna, no tots els comportaments s'hi atenen. Hi ha mant caciuet de barriada amb tot el deficit de ressuscitar empostissats en l'arrecanament dels quals ja s'ha fet una bona creu i una bona ratlla.

No s'hi val, tanmateix, a què el camí de la nostra democràcia i liberalitat sigui enllordat de rocs, per molt boronats que semblin.

No s'hi val!

Saben els nostres lectors, perquè ho han constatat manta vegada, que, en aparèixer qualsevol perspectiva electoral, sorgeixen més partits federals que un foc no en cremaria. Gairebé, com sol dir-se, no val la pena de profanar l'aureòla sepulcral que els envolta.

MIRADOR, però, es veu obligat per les circumstàncies a protestar del silenci que s'ha fet a l'adveniment del partit federal que acabdilla el senyor J. B. Rodés, «publicista i economista». Qui no recorda aquell Apol de Montparnàs, autor d'aquell policromat monumental *Llibre d'or de l'Amor*, i autor frustrat d'un anuari de la noblesa catalana? Catalunya persisteix a devorar les seves valors més representatives.

LA GRIP

Ens oblidàvem...

...de dir que una altra de les figures representatives d'aquest partit federal és el magnífic i mai prou alabast senyor Rufino Carpena, aquell famós inventor del *puchero nacional* de grata memòria.

El mateix senyor Carpena, l'autor de la iniciativa, que comentarem al seu temps, premiant els que detinguessin o matessin un atracador; com a comprovant, els de la darrera mena havien de presentar una orella del difunt!

Arguments

Joan Sabat, element destacat en la directiva de Ràdio Associació, s'ha vist obligat a presentar la dimissió—per raons de multiplicitat de responsabilitats en el que afecta a les noves orientacions de l'esmentada emissora—de la secretaria de la Secció de Cinema del C. E. de Catalunya. La simplicitat i activitat del dimissionari han fet que tothom minsisistís per a fer-lo desdir de la seva decisió.

—No puc; tinc massa feina. Doblement, ara amb la publicació del diari...

—Però, Sabat—féu Delmir de Caralt amb to convincent—, el cinema amateur no us donarà pas gaire feina. Si només serà un instant...

Al·licients

L'any 1935 serà l'any del cinema amateur: concursos de films del C. E. de Catalunya, concurs de l'Associació de Cinema Amateur, Concurs Internacional...

L'altra nit, un grup d'amics del cinema amateur es reuniren per a constituir un dels jurats a actuar i, tanmateix, la tasca esdevingué feixugíssima:

—I Tal?—proposava algun dels reunits.

—No vindria. Un any que va ésser del jurat només va comparèixer el dia del sopar—cultiava a respondre un altre.

Amb ganes de resoldre-ho d'una vegada un s'atreu a proposar:

—I si cada dia de sessió obsequiàvem el jurat amb un sopar?

Tota una vocació

El doctor Jeroni Moragues com a element de jurat de les sessions de cinema amateur és d'una abnegació franciscana:

—Per mi no feu compliments. Vindrà a cada sessió i veurà tots els films que es passen.

—Oh, però, i els raves?—li va demanar un amic, impressionat davant de tanta disciplina.

Jeroni Moragues—humorista i crític de cinema professional—només va afegir:

—No patiu. Ja hi estic acostumat.

Anuncis cinematogràfics

Els empresaris de cinema—cal fer excepcions?—, especialment els de fora, a l'hora d'engegar la propaganda dels seus films superen les més desbaratades fantasies gramaticals. A Vilanova, l'empresari d'un dels cinemes que hi funcionen ha fet, des dels programes, la següent presentació del director Benito Perojo:

«Benito Perojo ha realitzat aquesta novíssima versió amb verdader amor, acompanyant a la seva voluntat la mestria i l'ingeni, llençant la seva càmera d'artista per els pics i vertents de Montserrat.»

Després encara diran que la producció nacional respira misèria!

I del mateix programa, parlant dels personatges que integren el film en qüestió: «Angelillo, en el seu paper de cirabotes, ha realitzat una gran creació, posseeix pasta d'actor.»

Pel que es veu, en els cirabotes, no tot ha d'ésser pasta per a enllustar les sabates.

EL TIPISME QUE S'ESVAIEIX

Asos instrumentistes d'orquestrs de festa major

En un article anterior (MIRADOR, n.º 303), férem una sumària recopilació dels usos i costums dels conjunts musicals anomenats de festa major, concretant-nos solament als conjunts forans, per entendre que els que formaven temporalment a ciutat a l'estiu, tals com l'orquestra Escala, l'orquestra Parera, les dues filharmòniques Nòri i Torelló, l'orquestra Torres, Torrents, etc., etc., no encaixaven perfectament en l'article anterior, del qual fem menció al començ d'aquest

per a fer la distinció entre els professionals de ciutat i els amateurs de poble, que representaven el veritable tipisme que s'esvaeix tan de pressa com una ampolla d'èter des-tapada.

I ja que vàrem parlar dels conjunts, bo serà que avui parlem dels asos instrumentals dels dits conjunts musicals, d'importància cabdal, ja que força vegades es donava el cas que als pobles llogaven una determinada orquestra perquè sabien que en formaven part celebritats instrumentistes, en particular cornetins i fiscorns, que com és natural eren els que feien més soroll, i tractant-se de fer soroll, el que crida més té més raó, cosa que, pel que es veu, ha estat, és i serà en tots els ordres de la vida pels segles dels segles, amén.

Generalment, els cornetins i fiscorns de l'època de què parlem no tan sols feien rotlló amb l'instrument a la mà, sinó que físicament eren refets, ben plantats i alts com un Sant Pau.

I si generalment els cornetins i fiscorns eren ben plantats, hem de convenir que no era pas degut a la pura casuàlitat, sinó que ja per endavant quan un noi aprenia de música, el seu mestre, si veia que l'alumne físicament era resistent, ja procurava d'endossar-li un dels esmentats instrument per poc que el llavi ho permetés, no comptant per res la vocació del noi, perquè el mestre ja sabia per endavant que es necessitava pit i braó per a presentar-se davant del públic a la serenata, voltat d'atxes de vent i de paguesos dalerosos de sentir i veure com es-peternegava el cornet o fiscorn preferit, amb el mateix deliri amb què el poble romà assistia a una lluita de gladiadors o a una cursa de quadrigues.

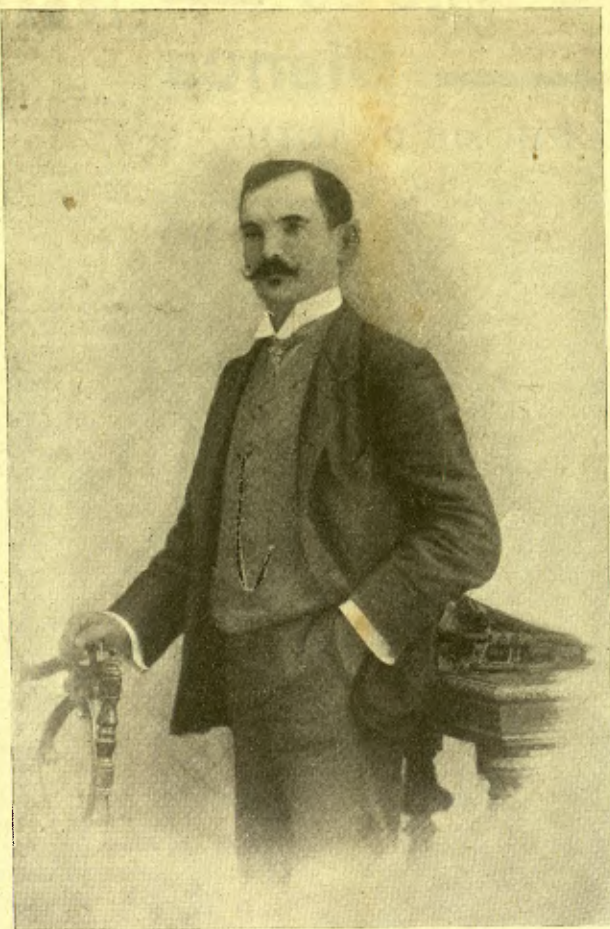
I d'això que pot semblar exagerat pel que no ha viscut ni de prop ni de lluny aquella època, en dona fe una carta que rebé en Miquel Dayà de Molins de Rei, essent representant de l'orquestra Monnés de l'esmentada vila, carta de la qual callo el nom de la població del remitent per no ferir susceptibilitats, i que entre altres coses deia textualment:

«Como que no estáis alquilados por los días de nuestra fiesta mayor, pueden venir a tocar por el precio convenido, pero tienen que llevar un buen «cornetino» porque a la serenata tenemos que aplastar a los contrarios, delante de la casa capitular.»

Llàstima que aquesta carta de què faig referència, que En Jaume Dayà, fill d'En

Miquel, tenia arxivada per curiositat, un dia qualsevulla, com sol passar sempre amb aquestes coses, fent dissabte féu cap a casa el drapaire. Naturalment que no es perdé res interessant, però és curiosa perquè reflecteix clarament la manera d'ésser de la majoria pagesa del temps de què parlem.

La joventut d'avui segurament s'estranyaria que els joves i fins els vells de l'època

Josep Boada (a) Xelmo, un dels més destacats cornetins d'orquestra de festa major

esmentada fessin dues o tres hores de camí a cert per anar a sentir una serenata, i tan cert és que la gent feien dues i tres hores a peu per anar a sentir una serenata, com que Sant Joan és a l'estiu i que per Corpus fa els dies llargs. I per poc que pensem, recordarem que si abans la gent feien dues i tres hores a peu per anar a sentir una serenata, és que mantes vegades no tenien altre mitjà de locomoció ni quasi cap més diversió, i per poc que pensem, pensarem també que avui es fan a voltes cents i cents de quilòmetres per anar a veure un partit de futbol, i que si la gent d'avui s'entusiasmen per un Zamora o un Uzcudun, o admiren un John Gilbert o una Marlene Dietrich, abans s'entusiasmaven per l'Arenagadetes, pel Xelmo, pel Rossinyol o per qualsevol altre cornet o fiscorn amb bon llavi i millors pulmons, i que si els asos de l'esport o del cinema d'avui cobren milers de pessetes mensuals, hi havia hagut as instrumentistes que havia cobrat una unça comptada i sonada per anar a sonar precisament una serenata. I hem de convenir que una unça en el temps de què parlem, temps de la malaurada filloxera, era una fortuna.

Amb aquests detalls n'hi ha prou per a posar de relleu la importància de les serenates. Cal només que recordem que a Sabadell els filharmònics de la localitat estaven dividits entre muixinistes i fatxendistes, o sigui partidaris de les orquestrs Muixins o Fatxendes, i que quan les orquestrs esmentades actuaven en algun poblel proper de la ciutat de Sabadell, no hi mancaven els partidaris d'una i altra orquestra, suscitant els naturals comentaris en pro i en contra dels seus asos favorits, com a Olesa els partidaris estaven dividits entre l'orquestra Nois d'Olesa i l'orquestra Po, i a Sant Sadurn d'Anoia entre la Principal i els Escolans, i a Granollers entre la Catalana i la Catalònia, i a Martorell els Planes no tenien contrincant com els diputats elegits per l'article 29. Però si els Planes no tenien contrincant a la localitat, ja en tenien als pobles del veïnat.

Cal que insistim sobre la importància de les serenates, esmentant només algunes de les de més ressò, ja que si haguéssim de parlar de la majoria que es feren cèlebres, fóra un no acabar mai. Per mostra un botó: Un any, per la festa major de Gelida, que acostumava a ésser de dos dies, com és a la majoria de pobles, es feren com de costum dues serenates, i com és de raó, una cada dia, executant-se sis peces de fiscorn, a raó de tres per dia, per cada un dels solistes de fiscorn de les tres orquestrs llogades, i que eren En Rossinyol de la Filharmònica, En Siset pels Planes i En Nando pels Escolans. Com a Castellbisbal, que competien En Santapaula, l'Oliu i l'Arenagadetes, que si l'un ho feia bé l'altre millor. Però una de les serenates que feren més foror fou a Esparreguera l'any que competien el trio del «verdets» més formidable de l'època, que eren l'Arenagadetes, als dels asos i rei dels reis dels cornetins; el Xelmo, digne rival de l'Arenagadetes i que el mateix Arenagadetes a més a més de Xelmo li deia el Dimoni (no sé si serà perquè el Xelmo portava bigoti i perill i tenia les galtes vermelles com un dimoni dels Pastorets nadalencs, o perquè era l'únic cornet que li plantava cara amb més braó); i finalment En Manell, que essent un bon cornet molt polit en el tocar, però sense l'empenta dels altres dos i que calia per a fer rotlló, a les serenates fracassà rotundament i se'n tornà a Itàlia quan la bomba d'En Salvador al Liceu, en actuava com a trompeta la data del trist succés. Encara avui, quan en parlar de la cèlebre serenata, En Manel Gravat i En Baldiri Contreras, vells filharmònics de poble, s'entendrien tot remembrant temps passats, fent relluir entre altres coses la munió de paquets de purs que tiraven als músics, costum molt en voga en aquella època el de

tirar paquets de purs des de dalt del balcó de Casa de la Vila si era a la serenata o a dalt del tablado quan era a l'envelat, quan solejava algun músic; tant és així que en una sola festa major de dos o tres dies, hi havia hagut professor o amateur músic que a l'hora de repartir n'hi havien tocat més de cinc paquets, que a raó de vint purs per paquet, es pot tirar de puro una temporada de sense entrar a l'estanc.

Com que era necessari en aquell temps solejar un xic, no cal dir que hi havia un planter de solistes que feia bo de mirar i de sentir; tant és així que només esmentarem alguns noms de cada instrument que obtenien més ressò.

Cornetins: Tal com hem dit abans, el rei dels reis i as dels asos era En Ramon Roig (a) Arenagadetes, de Vilafranca del Penedès; En Josep Boada (a) Xelmo, d'Olesa de Montserrat, del qual ja parlarem més extensament; En Santapaula, l'Oliu, En Rovira. **Fiscorns:** En Rossinyol, de Castelló d'Empúries; En Ferran Trulls (a) Nando, de Roses; En Paco, En Solé, En Siset. **Clarinetes:** En Purrini, Nòri i Salvatori, un trio d'italians dels de la «madera», i dels de casa, En Guadiol, d'Artés; En Jaumet, de Roses; En Puig, de Martorell. **Flautes:** L'Escales, el mestre Vila, En Furtià. **Violins:** En Josep Munner, En Jarque, En Bacià que es féu popular tocant l'americana del «canari». **Contrabaixos:** En Botifoll, de Martorell (a) Terrisser, el mestre Valls, En Fèlix Cortada, etc., etc.

Generalment la peça obligada que s'acostumava a tocar en les serenates era amb tema i variacions, amb uns compassos de *tutti* d'entrada, *fermata* del solista amb calderó i pinjol i *allegro* final. Aquesta era l'estructura clàssica de la peça obligada de serenata, el tema de la qual era quasi sempre una ària, un *racconto* o un tros qualsevol d'òpera italiana, també tan en voga en aquells temps, i el tema més popular més en voga que executaven els solistes de l'instrument que fos, era sobre motius del *Carnaval de Venècia*; tant és així que el Xelmo, per no ésser menys, compongué el *Carnaval d'Olesa* per a cornet.

Passà la tongada de les peces de cornet i fiscorn amb tema i variacions, i començaren a solejar per les serenates flautistes i clarinetistes amb peces de més envergadura, haendel, la *Rapsòdia* de Häuser i aduuc la *Dansa de les Bruixes* de Paganini, entrant ja francament les orquestrs per a executar obres de conjunt. Aquest crec que fou un dels motius del perquè decaigué l'interès per a les serenates, puix la gent preferien veure un gall amb bons esperons que no pas un galliner ple de germanor, que en música en podem dir harmonia. I de les obres de Soupe, especialment obertures, en un temps relativament curt es posaren a executar la *Rapsòdia Hongaresa* de Liszt o les danses del *Príncep Igor*, mantes vegades impròpies d'una serenata i d'uns conjunts tan reduïts com són els de festa major. I com a mot final hem d'agrair als músics la seva bona intenció i bona voluntat de donar a conèixer a un públic profà i rutinari les novetats musicals que obtenien més èxit arreu del món, a costa, sense pensar-s'ho, de la tradició de les serenates amb peces de cornet i fiscorn.

La biografia com a músic d'En Josep Boada (a) Xelmo és l'expressió més genuïna del veritable músic de poble, les característiques del qual solen ésser: bon instrumentista, cultura musical elemental, temperament d'artista i un sistema nerviós ben trempat.

Aquest era el Xelmo, un peix que es portava l'oli, és a dir un peix, un músic, així tal com sona, i com a sonor el Xelmo havia fet fororolla. Era dels que més lloers havia conquistat a les serenates i en aquella època, com ja s'ha dit anteriorment, els que en feien més eren els cornetins i fiscorns. Els altres instrumentistes quedaven en segon terme. El plat fort era el metall, i com més pulmons, millor. I els éssers privilegiats que tocaven un instrument d'aquests, les orquestrs miraven de sostreure'ls les unes a les altres. Quan venia la quaresma, època de l'any en què les orquestrs solen canviar el professorat musical si les circumstàncies ho exigeixen, tota l'atenció del poble d'Olesa estava concentrada a veure si el Xelmo seguiria tocant amb l'orquestra Nois o es passaria a l'orquestra Po o vice-versa. I els comentaris eren per a tots els gustos i per a totes les tafaneries. Que si els Nois li donen un duro més setmanal, etc., etcètera. Perquè s'ha de fer avinent que en aquella època hi havia contractats a les orquestrs, que invariablement quasi sempre eren el cornet i el fiscorn. Se'ls assenyala un sou setmanal tant si tocaven com no, i els restants ingressos líquids que quedaven dels guany, se'ls repartien els restants músics que formaven el conjunt.

La capsia maletí o caixa de viatge del Xelmo era una enciclopèdia, tenia un sens fi d'utilitats: estoig per a l'instrument, botiquí, rebost i coixí, encara que una mica dur, per a fer petar una becaïna quan venia a tomb trencar el son.

Olesa té fama de collir bon oli i, com deia abans, el Xelmo se'l portava al maletí enciclopèdia quan sabia que havia d'anar allotjat, cosa freqüent en aquell temps, i sabia per endavant que l'oli que gastaven a la casa que li tocava no era del seu gust. Després d'unes breus paraules d'excusa a la mestressa de la casa, treia l'ampolleta d'oli del maletí, s'amania la verdura i tothom content.

He dit també anteriorment que els músics que tocaven un cornet o fiscorn eren privilegiats, puix a més a més de tenir una setmanada assignada, mentre que els altres músics partien el que bonament els tocava, conten també que més d'una i més de dues vegades el Xelmo s'havia negat a tocar la peça de cornet a la serenata perquè a la casa on posava no li havien donat pollastre, i el pollastre rostit era la seva flaca.

ANTONI CAPELLADES

LAPERITIV

“Els Mestres cantaires” i la Gran Via C.

—Aquesta darrera setmana hem tornat a sentir *Els Mestres cantaires*, i molt més que pel decorat fantàstica i arbitrari del Liceu, pels cops de martell de Hans Sachs damunt la sola de la sabata, em venia a la memòria l'estructura i el color del Nuremberg autèntic, i em venia a la memòria aquell carreró en el qual hi ha la taverna anomenada *La Campaneta de la Botifarra Ros-tida*, en la qual taverna Hans Sachs i Albert Dürer anaven a parlar de la Bíblia entre picada i picada d'all, lleplant-se els dits i xarrupant cervesa. Aquestes imatges del vell Nuremberg m'han dut a considerar el respecte que es té a Alemanya, i en general a tot Europa, per la història i la tradició de les ciutats que tenen la sort de tenir-ne. Nuremberg n'és un exemple; la ciutat vella s'ha conservat intacta, en alguns carrers d'aquesta ciutat vella només és permès caminar-hi a peu, perquè el trontoll i la trepidació dels carruatges no perjudiquin les costelles, els pulmons i els nervis castigats de les cases històriques, que són mantingudes com una reliquia. Al costat del vell Nuremberg hi ha la ciutat nova, moderníssima i un dels centres industrials més forts d'Alemanya. El que passa a Nuremberg passa en moltes altres ciutats, fins arribar al prodigi de Rothenburg sobre el Traube, o la ciutat hanseàtica de Lübeck, que mantenen intactes tota la seva gràcia i el seu perfum medievals. Aquest amor a conservar tot allò que tingui d'històric les pedres d'una ciutat, és una cosa elemental, tractant-se de gent una mica civilitzada i una mica responsable. Mentre el món va viure èpoques denses de creació, i pobres, o mancades en absolut, de preocupació crítica, es comprèn una certa pruja destructiva, per crear damunt les runes tot un món nou, amb una empenta i una gana formidables. Es comprèn, per exemple, la fúria destructiva dels magnats i els artistes del Renaixement italià, perquè el desig d'imposar noves formes al món s'ho menjava tot.

Però també és natural que després d'una saturació de crítica històrica, en una època més pròpia per al progrés científic i material, que per a les erupcions creadores exclusivistes i egoistes, el món comenci a apreciar el gruix de la història i la importància de la tradició, i comprenguin sense cap esforç que sempre té més autoritat una plaça o un edifici que fa dos-cents, cinc-cents o mil anys que s'aguanten, que una plaça o un edifici nous de trınca. Per això el món es preocupa de desenterrar, reconstruir i restaurar tot allò que resta d'altres èpoques, perquè la pedra antiga en una ciutat és l'executòria més forta de noblesa i de civilització.

En canvi —fa llàstima haver-ho de confessar—, els barcelonins no hem sentit aquest respecte essencial per a les nostres pedres velles, i en nom de reformes, engrandiments i descongestions de la ciutat, hem fet veritables barabassades.

Ara, per exemple, es parla, entre grans projectes municipals, d'obrir la gran via C. Jo crec que això no es durà endavant, però si s'intenta realitzar-ho, val la pena que els que en siguin responsables meditin una mica. La gran via C destruiria reconcs de Barcelona —els pocs que queden!— amb una personalitat, una gràcia i una història inapreciables. Deixarà com aquell qui diu en samarreta i calçotets l'església del Pi, i farà moltes més desgràcies, les quals cal detallar amb més temps i més espai de lletra. El segle passat va ésser prodigi en brutalitats imperdonables contra la pedra de la nostra ciutat. A més a més dels crims de pur anarquisme i pura estupidesa, com la crema de convents de l'any 35, que va destruir tresors d'inapreciable arquitectura, els barcelonins per obrir el carrer de la Portaferrissa van fer desaparèixer un nucli urbà meravellós en què hi havia la casa Gralla, el palau més important de Barcelona, que si avui dia el tinguéssim podríem fer pagar entrada per veure'l.

La reforma consumada —la de la Via Laietana— ens va privar per sempre més d'un barri i d'uns palaus que eren una autèntica delícia. I a canvi de què? Carrers com la Via Laietana a tot arreu del món se'n troben a centenars. Amb pessetes es poden fer tantes Vies Laietanes com vulgueu, però amb tot l'or del món és impossible adquirir un carrer com la nostra desapareguda Riera de Sant Joan, la Riera de Sant Joan era única a Barcelona. Jo recordo aquell gran casal plateresc que feia cantonada amb el carrer del Pont de la Parra. A Barcelona no n'hi ha cap més. Recordo altres palaus, l'església de Santa Marta, i sobretot aquell color ocre torrat de les cases i la línia undulant de la Riera. Em diran que la reforma era necessària en la forma que es va fer. Els tècnics tenen les seves raons, naturalment, però no hi ha cap tècnic que em pugui negar que és una mera estupidesa i un crim contra la civilització destruir una Riera de Sant Joan i els palaus i els carrers típics i preciosíssims que va destruir la reforma.

Ara, amb el propòsit d'obrir la gran via C, veiem com perilla una mica més del patrimoni artístic i sentimental de la Barcelona vella; de mica en mica, amb el criteri dels tècnics i dels regidors reformistes, de Barcelona no en quedarà res. Recordo que un altre d'aquests projectes elaborat a l'Ajuntament de Barcelona destruïa completament l'antic Hospital de la Santa Creu. Un bon dia sortirà un tècnic formidable i dirà que la Catedral és antihigiénica i que s'ha de convertir en un safareig públic o que les torres romanes de la Plaça Nova amenacen ruïna i poden caure damunt del cap dels capellans que surten del palau del bisbe.

Entre la tècnica i els «violins» que es crieu al volt de les qüestions tècniques, es poden fer tota mena de barbaritats. Jo no dubto que els tècnics saben molt del seu ofici, però valdria la pena que sentissin d'una manera una mica més profunda tota l'ànima i tota la història de la nostra ciutat.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

PAPER DE FUMAR

SANT JORDI

FI-RESISTENT - MIG COMBUSTIBLE

ESTOIG: 10 CENTIMS

SI ES ELÉCTRIC
I DEL VOSTRE AUTOMÒBIL

us el reparador
oviot i b.e.o.l

GARATGE ELÉCTRIC
CARRER MOIA, 618 (Antbau i Diagonal)

EL TEATRE DE LA GUERRA FUTURA?

La vall de l'Aar

Fa una colla d'anys que tothom es pregunta si hi haurà una nova gran guerra. Des de fa uns mesos, però, n'hi ha que ja es fan aquesta altra pregunta: «quan comença la nova guerra?».

Tothom s'ha cansat de dir que els mals que sofrem es deuen a la guerra, i ara hi ha qui arriba a assegurar que la crisi actual només es pot arranjar amb una altra guerra.

Diuen que el 1935 ha començat amb bons auspicis. Però encara manquen onze mesos per confirmar el bon averany. Qui s'atreveix a profetitzar? Tothom té fita la mirada al mapa europeu.

Aquells que ja tornen de tot, si a més a més tornen de fronteres enllà, us diuen a cau d'orella:

—França no voldria la guerra, però, naturalment, donat que és inevitable, com més aviat i ràpid sigui millor, i actualment Alemanya encara no està del tot ben preparada. D'ací a un parell d'anys — Mussolini va profetitzar que la bel·licositat europea es rependria pels volts del 1937 — Alemanya estarà disposada, perfectament utilçada i a punt.

* * *

Grapats de turistes s'entretenen a resseguir en auto-car el teatre de la guerra del 1914. Però tot això ja ha passat a la història. En aquests moments és més útil resseguir altres contrades, les que diuen que seran fatalment el futur teatre de la guerra.

Tornarà a ésser Bèlgica? La frontera franco-alemanya? Ni pensar-ho; són llocs escarmentats, i per tant, protegits.

Ja no resta més que una frontera. Esquivant les fortificacions franceses no pel Nord, sinó pel Sud. La plana nord-occidental suïssa és amable en possibilitats. Durant l'altra guerra ja es va projectar la invasió i també la defensa — pel propi Joffre — d'aquest sector suís.

Anar, doncs, d'un país a l'altre a través d'aquest tros de Suïssa és un dels viatges més emocionants que es poden fer en aquesta Europa.

Fent-ho per carretera, com em fou possible realitzar-ho temps enera, és com se us fan més vives les impressions i més possibles les converses amb els indígenes col·locats en el seu medi.

De Lió cap a la frontera suïssa seguint el llot del Ródan, en cent-mil detalls constateu que esteu remuntant la ruta de la hipotètica invasió. Lió fóra l'objectiu principal. Qui ignora que aquesta comarca és per a França una mena de calaix del pa?

Per l'altre accés a Suïssa, venint de França per Dijon, Besançon, Pontarlier fins a Neuchâtel, aquest efecte és molt més vistós.

Sector no tan industrialitzat com l'abans alludit, està cobert de camps fertilitssims i plans com el palmell de la mà. Us donarien tota la impressió de «França, la dolça» si no fos que de tant en tant una planura enmig de les plantacions mostra la taca d'un camp repetat on es descobreix la grisa i corbada eskena dels hangars gegantins.

* * *

De primer, a Suïssa tenen una feina que avantposar a tot: acompanyar turistes quan són simplement interrogats sobre l'emplaçament d'un monument, aplegar tots els papers que se'ls posin pel davant i fregar pertot arreu a fi que els carers ja semblin el hall d'un hotel.

Un bon dia es proposen passejar, anar simplement a fer allò que se'n diu escampar una mica la boira, i, a la segona cantonada, un senyor amb un francès de mètode els pregunta l'adreça d'un hotel. Bona nit i bona hora, pobre ginebrí! Ell, que s'havia proposat anar a beure una cervesa, ha de somriure servicial i ha de desfer el camí encara que sigui un quilòmetre. Sembla que ja n'hi ha algun que es desferra de turista per anar pel carrer. Li resulta més còmode que anar caminant arrambat a les parets. D'altres, quan veuen algú que fa acció d'acostar-se-li, ràpid el guanyen per mà i li etziben una pregunta que té la virtut de fer emmudir l'estranger, que només pot excusar-se dient que també ell és foraster.

A l'únic lloc on troba repòs és als jardins isolats de l'Office International du Travail.

En aquestes estones deslliurades del deure cívica, el ginebrí que ha perdut la fe en la Societat de les Nacions — la té tan a prop! — tem que li succeeixi el mateix que al pobre sabater que sovint és el que va més mal calçat.

Per això un universitari ginebrí, d'aquells que es passen pel Quai Wilson acompanyats de la serviette que no deixen ni per anar a dormir, em deia:

—Sí, sí, podeu fer bromes. Nosaltres, desproveïts d'un gran exercici permanent, encara que els pocs soldats siguin molt bons, no podem oferir una gran resistència sense mo-

bilitzar abans la nostra milícia. I com s'organitza amb el territori ocupat? I com s'evita una ofensiva sobtada que passi el Rin per dessota la Selva Negra, empenyui per la vall de l'Aar (el riu que travessa Berna) fins aconseguir el Jura i automàticament Ginebra? Tot plegat, des de la seva frontera Basel, els alemanys hi són a 180 quilòmetres en línia recta.

—Un gran estratega — la meua atenció esperona la seva expressió — alemany diu

La vall de l'Aar

que la invasió per Suïssa és deu mil vegades preferible que per Bèlgica. Allí els anglesos hi són en un obrir i tancar els ulls. En canvi, per Suïssa, s'arriba a Lió com una seda. Jo m'indigno quan veig que fins ara no han començat a posar-se alerta. La guerra de la desesperació (Alemanya, amic meu, ja no pot més) es concentrarà tota ací. La pressió només es podrà escapar per l'única via lliure, que és Suïssa. Hi ha alguna fortificació nostra aixecada en previsió d'una invasió francesa. Per què no n'aixequen en previsió de la invasió nòrdica? Sort que el nostre estat major des del mes d'agost ho té en debat. Per l'amor dels sants!, que no perdin el temps teoritzant!... — digué això darrer aixecant els dos braços un dels quals, naturalment, estrenyia la serviette.

* * *

Aquest intel·lectual suís, és obvi dir-ho, és francòfil, netament francòfil. Però n'hi ha d'altres de germanòfils. Seria important saber què faria el poble suís un dia que arribessin a realitzar-se les calamitats que endevina aquell universitari. Suïssa, com la Santíssima Trinitat, és una i indivisible, però racialment es compon de tres persones: alemany, francès i italià.

Vaig resseguir, per bé que en sentit invers, la ruta per on hom estima que ha de desfil·lar la invasió. De Ginebra a la frontera alemanya per Berna.

Contemplar en el curt espai d'unes hores el contrast de les característiques essencials de dos pobles, de fet antitètics, sense passar cap divisió territorial, frontera o fita de carretera, fa venir materialment vertigen.

Ginebra és una ciutat francesa, una més. La seva comarca és un bocí qualsevol de França. Passant per la carretera, arquitectura, rètols, rostres, tot francès. Els guàrdies semblen ex-súbdits de Chiappe. Els carter porten un quepis ple d'evocacions sedanesques.

Ah!, però ve uns moments que reaccioneu com si us apliquessin una injecció. Sense saber com va ni com ve, el món se us trasmuta sota els vostres peus. Generalment, els territoris fronterers s'influeixen un a l'altre fins a fer insensible la materialitat de la frontera. Allí no, com en aquests moderns escenaris en els quals es canvia de quadro escènic mitjançant un ascensor, no us adoneu de res. Reaccioneu quan veieu que el rètol indicador on deia «Berne», ara li han amputat la e (tot això escan, naturalment, quan acaba el cantó de Vaud)

Ara tot és germanitzat: rosses trenes de Walkíries; caps quadrats i barret amb plometa; teulades recolzades entre elles com dues cartes; res de bilingüisme; rètols alemanys en caràcters gòtics; carrers enllambordats amb palets de riera; pobles encara més nets i més ordenats.

I així, arribau al cap d'un parell d'hores a Berna, on el quepis del guàrdia tallat al motllo de París s'ha convertit en el schupo de pur motllo berlès. Als quioscos, premsa alemanya a tot drap, només com excepció Le Journal de Genève gosa a fer emergir la seva capçalera. No abunden gens les persones que saben parlar quatre mots de francès; fora de la gent cultivada de consuetud, mitja dotzena de botiguers i els nois que encara van a l'escola, però que la manca d'exercici molt aviat atrofiarà el grapat de frases de reglament que els hi ensenyen. La influència de la cultura germanica és manifesta amb igual intensitat que la francesa a Ginebra.

Serà bonic, un dia determinat, veure com s'avenen al camp de l'emparadora Suïssa aquests dos pobles ètnicament, culturalment i moralment ben distanciat.

CARLES SENTIS

Mirant a fora

El passeig de Kormanicki

A Ginebra hi havia una certa curiositat per a veure les reaccions del delegat polonès, Kormanicki, en el moment que al Consell de la S. de les N. es discutissin les qüestions minoritàries, car la declaració feta per Beck en setembre de 1933 prohibeix a Polònia de pendre part en la discussió de qüestions minoritàries que la concerneixin. Què respondria el delegat polonès a l'informe de Madariaga?

Quan aquest començà la lectura del seu informe, Kormanicki s'alçà i sortí a passejar-se pels passadissos. Quan tornà a entrar a la sala del Consell, les qüestions minoritàries estaven liquidades.

Aquesta solució enginyosa serà seguida per altres delegats? Cada vegada que al Consell s'enceti una qüestió que els sigui desagradable, els delegats se n'aniran «a la polonesa»?

Caceria i diplomàcia

Sempre hi ha hagut diplomàtics caçadors. Però convertir sistemàticament la caceria en entrevista diplomàtica és un mètode nou inventat i practicat per Polònia aquests darrers temps.

Cada vegada que Beck ha de rebre un visitant la presència del qual a Varsòvia podria neguitejar alguns governs, la premsa oficial anuncia que no es tracta pas d'una entrevista diplomàtica, sinó d'una senzilla partida cinegètica.

Així va fer-se quan el viatge de Gömbös a Varsòvia i la visita de Beck a Hongria. La cosa s'ha repetit ara amb motiu del viatge de Goering. I en aquest cas era més explicable donat que el ministre alemany és aficionat a caçar, i Polònia disposa de boscos que es completen entre els més grans d'Europa, on fins hi ha bisons, bèstia que Goering ha volgut honorar oficialment, una vegada, com a representant de la fauna germanica.

Els beneficis de la il·luminació

Quan Laval entrà en la gran sala del Palau Venècia on l'esperava Mussolini, la porta s'obrí de cara a les finestres, que il·luminaven de ple la cara del ministre francès. Mussolini, al contrari, d'esquena a l'escalfapances, romania en una mitja claror. Aleshores Laval, avançant-se envers el seu col·lega, li digué, somrient:

—Ah, no! No us deixareu pas aprofitar tot sol els beneficis del contrallum!

Per als joves

Paul Valéry assistia a un sopar on hi havia il·lustres representants de l'alt professorat. La muller d'un professor de la Sorbona es planyia:

—I el pitjor és que, darrera nostre, els joves s'impacienten. Ens empenyen, exagerant-se sens dubte l'esplendor de la nostra situació.

—Els joves!—digué Valéry—, i això que fem tant per a ells!

I explicà:

—...Ens envellim.

Papini i el racisme

Amb la seva fuga habitual, Giovanni Papini se les ha emprès contra el racisme en un article de la revista Frontespizio, que acaba així:

«L'esvàstica, groller jeroglífic primitiu del sol, ha de reemplaçar la creu, símbol de vergonya i de deshonora. A la sang de Crist, que fou vessada per a tots els homes, de totes les races i de totes les condicions, els joves alemanys prefereixen la sang nòrdica, i estan a punt d'escampar-la per a realitzar la carnisseria i sotmetre a esclavatge els altres pobles. I és per aquest noble fi que reneguen Déu al cel i Roma sobre la terra. En veritat, el racisme és la darrera batalla germanica contra Roma. Els alemanys no poden suportar la grandesa, la idea, la visió, la llei de Roma, tant si és la Roma d'August com la Roma de Gregori VII.

«El racisme, considerat metafísicament, és, per ara, la darrera forma que ha pres l'ateisme germànic: la guerra contra Déu, contra el Déu personal i transcendent de la Philosophia perennis.»

Pirandello a l'Index

Sota aquest títol, l'Agència Fournier publicava aquesta notícia de Roma:

L'Osservatore Romano publica en primera pàgina un article sobre el renaixement del paganisme a través del món.

Es curiós de notar que l'òrgan oficial del Vaticà denuncia en particular la introducció del paganisme en la literatura italiana i condemna especialment una obra de Pirandello: Pensaci Giacomino.

Un tal article deixa creure que l'obra esmentada, i potser tota la producció del mestre que acaba de rebre el Premi Nobel, arriben a ésser posades a l'Index. D'Annunzio ja fou objecte d'una mesura així en circumstàncies semblants.

Hi ha qui diu que la Congregació de l'Index examina actualment el cas de Pirandello i que la seva decisió no es farà esperar gaire.

GUTENBERG, S. A.

Fàbrica de maquinària per a les Arts Gràfiques

Nàpols, 215 - Telèfon 55723 BARCELONA

Què farà Alemanya?

Si fos possible de conèixer els detalls del treball diplomàtic que ha precedit el viatge de Flandin i Laval a Londres, es tindria la confirmació de les múltiples alternatives que s'han succeït i dels dubtes que han sorgit allà on menys possible es creia. Fins la vigília de la sortida dels ministres francesos cap a Anglaterra, en els cercles polítics internacionals era general la sensació que Mac Donald i John Simon haurien limitat el camp de les discussions al refor-

dit en sentit legal, perquè tothom sap que la seva aviació comercial es pot transformar fàcilment en aviació de guerra. A propòsit d'això s'ha de remarcar que el govern anglès no hagi arribat fins ara en coneixement dels documents recollits per l'estat major francès sobre els poderosos armaments realitzats per Alemanya i que han obligat França a nous sacrificis a fi de no trobar-se en condicions d'inferioritat envers el Reich.

Laval i Flandin rebuts a Londres per Mac Donald i John Simon

çament de l'entesa franco-britànica amb un conveni de defensa aèria que hauria hagut d'unir els dos països en cas d'agressió. Però no ha estat així. El govern britànic ha volgut mantenir intacte el seu programa de conciliació de les divergències entre París i Berlín, i que en deu anys no han pogut trobar, malgrat els esforços francesos, cap solució.

Els anglesos, en conseqüència de llur persistent i lloable voluntat de pacificació general del continent, han proposat als francesos de mantenir íntegra la decisió presa per les cinc nacions l'11 de desembre de 1932, en la reunió celebrada a Ginebra, a l'hotel de Bergues, sobre la igualtat en la paritat dels drets d'armament, malgrat que el govern del Reich hagués sofert una transformació radical, passant de la mà dels homes exponents de Weimar als nacionalsocialistes, que han volgut realitzar un programa diametralment oposat al seguit fins aleshores.

En resum, els anglesos han sostingut la necessitat de suprimir algunes clàusules de la part V del tractat de Versalles, i precisament les que vinculen els armaments del Reich, que són consentits en una mesura ben limitada; però, naturalment, sota condició que Alemanya accepti d'adherir-se a un conveni general sobre la limitació proporcional dels armaments i d'estendre el pacte de Locarno a l'aviació. Aquestes condicions, que foren proposades com indispensables per França, els homes de govern de Londres no han facilitat a fer-les pròpies, considerant-les com les úniques possibles per a donar, d'una banda, una certa satisfacció a Alemanya, i, d'altra banda, posar-la en condicions de no pertorbar la pau d'Europa sense sofrir-ne immediatament les conseqüències.

Observem que les condicions de limitació «proporcional» dels armaments hagin estat preferides per a posar França en condicions de mantenir, en tots els casos, una supremacia militar sobre Alemanya. El record de l'agost de 1914 no pot ésser fàcilment esborrat de la memòria dels homes de govern francesos, ni tampoc de la dels anglesos.

* * *

Seria ingenu de creure que tot el que s'ha donat a conèixer al públic siguin les úniques conclusions de les converses franco-britàniques, molts punts de les quals, donada l'actual situació europea, no poden deixar de romandre en el secret més absolut. De totes maneres, cal convenir que els elements de judici oferts a l'opinió pública són suficients per a formar-se un criteri exacte de la situació que s'ha vingut a crear i dels eventuals descabellaments successius.

Entre les causes determinants de la iniciativa anglesa en aquestes converses de Londres, una de les més importants ha estat la consciència—a hores d'ara ja ben formada a l'altra banda del Canal—que una guerra futura no podrà ésser sinó aèria—com predigué aquell pobre Italo Balbo, relegat per Mussolini, per bé que amb tots els honors, a la Tripolitània—, i que el mar ja no podia constituir una seguretat per a la gran illa. Així mateix, els acords de Roma, que han estat una conseqüència de l'acostament entre Itàlia i França, han facilitat les converses. Aquesta renovada amistat entre París i Roma, que té per ella mateixa una importància innegable, ha influït en l'actuació ulterior del Foreign Office.

L'extensió a la part aèria del pacte de Locarno posa Alemanya en condicions de mantenir-se efectivament pacífica, perquè basant-se en les clàusules d'aquest pacte—que comprometen en la mateixa mesura França, Bèlgica, Itàlia, Anglaterra i Alemanya—, el país que fos agredit per un dels signants es veuria automàticament (el pacte antic diu: «després de parer del Consell de la S. de les N.»), però el que hauria d'ésser renovat suprimirà aquesta clàusula, que podria, com diu John Simon, conduir a sorpreses assistit pels altres dos. Si, per exemple, Alemanya agredís França, Anglaterra i Itàlia participarien en la guerra al costat de la nació agredida, i així Alemanya es trobaria contra tres adversaris i no contra un de sol. És clar que la mateixa garantia de seguretat subsisteix també pel que fa a Alemanya, la qual, si s'adherís a les conclusions franco-britàniques, es veuria autoritzada a crear una aviació militar. Això és

També aquesta constatació deu haver influït en la conclusió definitiva dels acords de Londres. I això perquè ara caldrà provar amb fets les veritables intencions d'Alemanya i la sinceritat de les seves reiterades manifestacions de pau. Si Alemanya s'adhereix a les proposicions que li han estat fetes, almenys per ara, el seu pacifisme ha d'ésser considerat seriós; si, en canvi, s'hi refusa o posa, com de costum, condicions que els altres no poden acceptar, la seva mala fe apareixerà evident i obligarà les tres nacions que poden trobar-se exposades a un perill d'agressió germanica—Itàlia, França, Anglaterra—a pensar més seriósament en llur cas. És realment significatiu que en el comunicat oficial s'hagi negat a Alemanya el dret de violar el tractat de Versalles, procedint al seu rearmament sense esperar les decisions dels altres signants del tractat.

El govern francès, com ja havia fet a Roma, també a Londres ha donat totes les facilitats possibles per a una entesa. Però entre Roma i Berlín, malgrat la similitud de règim, sempre hi ha diferències de mentalitat i diversitat d'interessos.

* * *

I dels pactes dits regionals, això és: el de l'Est, Petita Entesa i Unió Balcànica, què en serà? Anglaterra ha manifestat la intenció de comprometre's a garantir la seguretat de França, però no la dels aliats i amics d'aquesta. Però Laval ha volgut que fos mantinguda intacta la llibertat d'acció de França envers Rússia i els altres països amics. És fàcil, amb un ràpid cop d'ull al mapa, comprendre que si a Londres poden només interessar els països que haurien d'entrar en la nova combinació ideada, pel que fa a França la cosa és diferent, i els seus interessos no poden tenir-la absent dels altres sectors europeus. La història recent ha demostrat quin valor té per a ella una col·laboració amb Rússia. Per això és de creure que la facultat de concloure el pacte oriental, amb modificacions eventuals, hagi quedat reservada al govern francès.

A Londres, d'altra banda, no poden haver deixat de tenir en compte l'entrada de la U. R. S. S. en la S. de les N., i el seu pes en el joc polític europeu. Potser no ha estat perquè sí que el govern de Moscou ha publicat estadístiques interessants sobre l'eficiència militar dels soviets... És molt curiós, en aquest moment, veure democràtics o presumptes tals mostrar-se hostils envers Rússia pel seu règim interior, i no escandalitzar-se pel règim nazi o el feixista, i viceversa, personalitats de dreta ésser partidàries de la col·laboració soviètica en l'escaquer europeu. I el primer de creure-ho necessari ha estat el mateix Mussolini, que ningú no podrà titllar pas, avui, de suspecte de marxisme.

* * *

Resumint, a Londres França ha correspost plenament als desigs de l'amiga Anglaterra i ha fet possible un acord franco-britànic, i en certa manera adhuc podria afegir-se itàlia, tendint a constituir una organització de les garanties de seguretat que per ésser extensiva a Alemanya ofereix a aquesta la possibilitat de reprendre el seu lloc en el concert europeu i retornar a Ginebra.

Si l'adhesió del Reich té lloc—i sobre aquest punt tota previsió és atzarosa, perquè cal esperar la decisió definitiva de Hitler—, la pau a Europa serà mantinguda per voluntat de tots els Estats; si, en canvi, Alemanya vol eximir-se d'assumir aquest compromís que garanteix la seva seguretat i evita la possibilitat de qualsevulla agressió per part seva, creiem que la pau podrà ésser igualment mantinguda amb l'aïllament d'Alemanya, que fóra inevitable que es produís.

Per ara, el que és segur que ha sortit de les converses de Londres és la històrica entesa franco-anglo-italiana, que no tardarà a donar els seus beneficis fruitos.

TIGGIS

Importants rebaixos per ampliació SECCIO A MIDA

JAUME I, 41
Telèfon 14655

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESSOS
ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS

TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU

VERDAGUER, CALLÍS, 3, 5, 7
(D'AVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)

ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCARREGOS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON 14856

EL CINEMA

Turjansky, Granowsky, Kirsanoff & Cia.

Turjansky és el protipus del director carregat de romanços i tan pretensions com incapaç d'animar un film d'un autèntic esperit cinematogràfic. L'escriptura del cinema és una cosa prou viva per acceptar una gran diversitat d'estils, i així veiem que hi ha entre un període cinematogràfic de Lubitsch i un de Borzage, tanta diferència com pot haver-hi entre una estrofa maragalliana i un sonet de Guerau de Liost. Tanmateix hi ha uns principis bàsics, d'ordre, claredat i mesura, que fan la condició de tot possible discurs cinematogràfic. Fins a quin punt l'autor de *Volga Volga*, dominat per un gust del grandios més que suspensiu, per una obsessió per les composicions plàstiques inspirades en una estètica primària sense dret de circulació en el cinema de bona llei, ignora tot això, és alguna cosa que pot provar-se textualment examinant un film com *Volga en flames*.

Naturalment, caldria tenir el film entre mans per aconseguir aquesta labor analítica. Tanmateix, creiem que aquesta labor és innecessària. N'hi ha prou amb haver vist un cop el film. Altrament, no creiem de massa interès malparlar del film, puix que estem convençuts que l'obra pertany a un gènere tan anticinematogràfic, que si ahir podia encara entabanar algú, avui ja no conveng — creiem — ningú.

Aquest diàleg tan postís, aquest èmfasi en el gest que vol comunicar a totes les actituds un transcendentalisme tan desmesurat, i sobretot aquesta dèria de les composicions plàstiques a base d'uns comparses en actituds amanerades, amb la illúsió que això fa bonic!

De la mateixa escola és Granowsky, o almenys el Granowsky de *Nits moscovites*. El primer és un film que produeix una inconfusible sensació de deformitat, de mal gust, de falsedat, a desgrat d'un repartiment integrat per valors reconeguts sense ombra de dubte, com un Harry Baur i una Annabella. El segon, que alguns dels nostres lectors per sort d'ells potser no recorden, era un film que va venir inflat per una crítica francesa molt destra a fer passar gat per llebre, i que a nosaltres ens produïa nàusees, de tan ordinari en el to, feixuc en l'estil i caòtic en el desordre, ja que parlar aquí d'ordre és realment fer prova d'optimisme excessiu, si no d'ignorància. D'ignorància envers els films de debò ordenats que devem als artistes de debò.

Quant a Kirsanoff, un altre rus que tre-

balla a França, ja és molt diferent. *Rapte* comença per ésser un film simpàtic per la intenció. El seu realitzador ha fet prova d'un coratge digne de tota lloa. S'hi veu un esforç dolorós per acomodar-se a un cert gènere literari, titllat d'obscur per molts, gènere que C. F. Ramuz cultiva amb singular perspicàcia. I el resultat ha estat un film que, tot i ésser bastant avorrit, mereix una consideració atenta.

Spinelly en «Nits moscovites»

Ja fa anys que des d'aquestes mateixes columnes, en parlar d'una literatura informada per la influència del cinema, sortim amb exemples, entre ells C. F. Ramuz, col·laborador de Strawinsky i un esperit molt ventilat per tots els aires del temps. Ara la qüestió seria que l'escriptor veu la seva obra i confronta-la amb la manera com l'ha vista Kirsanoff. Una incògnita que solament l'interessat pot descobrir. A nosaltres no ens pertoca de moment que Kirsanoff hagi abandonat Ramuz en braços del cinema, i des d'aquest punt de vista, apareix indiscutiblement una obra on hi ha ben visible una enorme desproporció entre les pretensions de l'assumpte i els mitjans amb què s'ha realitzat. En dir mitjans no parlem d'instruments materials, sinó de facultats espirituals. L'assumpte és formidable i veu una èpica quasi sublim; la realització és un film desarticulat, fred, almenys gens persuasiu, i que es desplaça davant vostre sense aconseguir mai donar-vos, per ell mateix, allò que endevineu que vol oferir-vos.

Si Kirsanoff, tot i fent prova d'una noblesa artística i d'una honestat de propòsits que el posen en un pla molt més simpàtic que aquell en el qual es troben Turjansky i Granowsky, tot i això figura també conjuntament en el títol d'aquestes ratlles, és perquè ens sembla indiscutible que, tot i el tacte de què ha fet prova en *Rapte*, Kirsanoff pertany també a aquesta orientació mateixa que creiem tan nefasta per al cinema i que avui, sortosament, ni a Amèrica, ni a Alemanya, Austria i Anglaterra, no tempta quasi ningú.

Mascarada, Furs humans, El Raval, Succes aquesta nit i tants altres títols a citar són davant nostre per assegurar al cinema una salut que no és incompatible amb una gran diversitat de formes.

JOSEP PALAU

NOTICIES CURTES

—Després de *Les Quatre Germanetes*, el pròxim film de Katharine Hepburn que es veurà a Europa serà *El Petit Ministre*, tret d'una novella de sir James Barrie.

—El film americà *El gran Barnum*, dedicat a la vida del genial empresari, tan famós que ja hi ha qui escriu barnum amb minúscula, aplicant-ho a determinades persones, té Wallace Beery per protagonista.

—Henri Jeanson no sols vigila el diàleg de *Marchand d'Amour*, sinó els plans muts del film, havent decidit que el seu «diàleg visual» és de la més gran importància.

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79631
Sessió contínua de 3 tardes a 1 matinalada
SEIENT, UNA PESSETA

CURIOSITATS MUNDIALS
Interessants reportatges U. F. A. (exclusiu)

EL NADAL DEL VALENT
dibuix de "Poppey el mariner"

GIMNASIA SUECA
cultural

NOTICIARIS D'ACTUALITAT
MUNDIAL

Segons visió PARAMOUNT i ECLAIR JOURNAL
(exclusiu)

INTERLAKEN
Una vall xamisa dins Suïssa

PANORAMA

«Projectils humans» al Coliseum

Al Coliseum, junt amb *El Club de Mitja Nit*, donen una còmica dins el millor estil Hal Roach. És impossible resistir a tanta trepidació i a tanta beneiteria, que portada, com saben fer-ho els americans, als límits màxims, aconsegueix una comicitat sense precedents i d'ordre estrictament cinematogràfic. Hom hi veu que les trompades, les caigudes a l'aigua, les grans persecucions conserven fresques, avui com ahir, les seves virtuts còmiques.

Al mateix temps, podeu veure un documental esportiu titulat *Projectils humans*, molt remarcable. Per aquesta vegada no ens hem de plànyer de l'abús de l'alentit, puix que aquí se n'ha fet un ús molt just, gràcies al qual hom pot copsar amb indescriptible emoció la meravella dels salts dels grans campions mundials de la perxa, de l'esquí i del salt lliure.

Bruno Walter al Capitol

En el programa de complement que donen, junt amb el simpàtic film anglès *Dick Turpin* de John Stanford, podeu veure un excel·lent documental sobre Salzburg, la ciutat de Mozart. Si des del punt de vista fonogènic és molt defectuós, des del punt de vista fotogràfic és remarcable i palesa la presència d'un cameraman que sap el que té entre mans.

Els voltants de la cèlebre població austríaca donen pretext a una brillant entrada en matèria, mitjançant una sèrie de visions sobre els Alps de Salzburg. A continuació es tracta de la importància eclesiàstica de la població, una de les residències episcopals més importants de l'antic Imperi, i la tercera part és dedicada a la ciutat de Mozart.

En aquesta part no podia faltar una visió, per ràpida que fos, dels festivals anuals que s'hi celebren per a commemorar d'una manera permanent la glòria més gran de la població. Hom pot veure en el film, en primer pla, el famós mestre Bruno Walter dirigint una representació de *l'Orfeu* de Gluck.

El gran director —que els barcelonins enyoraren sempre—, que tantes discussions ha promogut a l'Alemanya nazi, treu el cap per la finestra de la pantalla del Capitol aquesta setmana durant la breu aparició d'un primer pla.

Cinema amateur

Rafael Tasis i Marca, Avel·lí A. Artís i Ignasi Agustí han estat sol·licitats per a ocupar les vacants promogudes en el jurat que ha de fallar en el pròxim concurs de cinema amateur organitzat per la Secció de Cinema del Centre Excursionista de Catalunya. Així mateix formaran enguany part del jurat Delmir de Caralt.

Les projeccions públiques dels films presentats començaran dijous vinent dia 14.

La filla de Wallace Beery debutà al cinema

Wallace Beery acariciava, potser entre d'altres, el somni que la seva filla Carol Ann, de quatre anys, fos artista cinematogràfica. El somni del gran actor s'ha realitzat i la petita Carol Ann apareixerà amb el seu pare en el film *West Point of the Air*, de la M. G. M. Apareixerà en el pròleg d'aquest film, en el paper de la nena d'un comandant; més endavant, aquest paper l'encarna Maureen O'Sullivan.

West Point of the Air és un film d'aviació, i d'aviació militar, gènere al qual els americans tenen força afició, i que, segons males veus, compta amb la protecció estatal, directa o indirecta.

L'improvisador Fields

En *Six of a Kind*, W. C. Fields treballa amb Alison Skipworth, que fou ja la seva partnerària en l'episodi de la demolició d'autos de *Si jo tingués un milió*.

Alison Skipworth té un hostal en un poblet d'on Fields és xerif i el client més fidel de l'hostal. Tot rodant el film, l'hostalera crida el xerif:

—Que tingués feina?

—Tanta com un pispa en una reunió nudista! —respon W. C. Fields, que tot sovint improvisa rèpliques que de vegades són la desesperació dels autors del diàleg.

Un concurs

En ocasió de l'Exposició Internacional de Brusselles que ha de celebrar-se enguany, ha estat organitzat un concurs sota el patronatge de l'Institut Internacional de Cinematografia educativa de Roma i la Comissió Internacional per a l'Embelliment de la Vida Rural.

Aquest concurs recompensarà:

a) el millor film sobre el progrés de les habitacions rurals;
b) el millor film sobre l'organització racional de la vida en la casa rural;
c) el millor film sobre el progrés de l'educació familiar rural, especialment pel que concerneix la formació del caràcter de l'infant.

En ocasió d'aquest concurs tindrà lloc una exposició de cinematografia rural, comprenent: a) films instructius i educatius; b) films de propaganda.

Tant el concurs com l'exposició tindran lloc del 23 al 27 de juliol d'enguany.

L'I. I. C. E. de Roma presentarà a l'exposició un vast estudi sobre el desenvolupament mundial de la cinematografia rural.

UNA GRAN PELICULA
Maria Galante

Mutilacions i canvis de marxa

La programació perfecta és la composta de dos o tres films curts de complement —la indiscutible sal del programa— i d'una pel·lícula llarga. Però els directors de sales, atats segurament pels distribuïdors que volen desmortalitzar-lo com més aviat millor, no vacillen a fatigar els espectadors, tot i infligint-los la tortura de dos films llargs en un mateix programa. Tots els cinemes de barriada i algunes sales d'estrena procedeixen així. Naturalment, les sessions de dues hores i mitja de durada no toleren aquest metratge tan llarg. I el distribuïdor o l'em-

continuat i traint l'esperit de l'humor matissat del gran artista. Si aci haguéssim tingut una associació com l'esmentada, aquests rètols no haurien estat segurament autoritzats. Ací, on els autors són menyspreats tan olímpicament com ho és el públic, necessitem una societat com la francesa com el pa que mengem.

En el cinema americà tot és standarditzat. Fins i tot les falles. En efecte, en molts films ianquis trobem un mateix defecte, que ja coneixem de memòria, per tal com es va repetint inlassablement, sempre igual, fins a l'extrem de fer-nos suposar que els estudis en tenen un stock fabricat en sèrie. Els canvis de marxa, per exemple. Un film ha d'avançar regularment vers el desenllaç, sense digressions inútils ni allargassaments innecessaris, ni inversemblances infantils. La seva marxa ha d'ésser regular. Tant la marxa exterior, ritme de duració, com la marxa psicològica, humanitat i versemblança. Els americans reixen sovint la primera. Mestres del *découpage* i del muntatge, el ritme dels seus films és quasi sempre perfecte. No podem dir el mateix de la segona. En efecte: el cinema ianqui és pròdig en històries que, iniciades amb veritat i humanitat, degeneren en un convencionalisme inacceptable. Els americans no tenen aquell famós *second souffle* del boxador Marcel Thil, que li ve al mig de cada matx, quan, dominat pel cansanci troba un nou ritme respiratori que li permet d'acabar tan fresquet i alegre els combats. Molts films americans, per contra, després d'una primera part lògica i humana fan un inesperat canvi de marxa a la segona meitat, es desinflen, es dilueixen i nau-

fraguen en la inversemblança més pueril: els criminals més impenitents es regeneren i esdevenen innocents angelets, els pares més intransigents s'estoven i autoritzen la filla a casar-se amb el mort de gana que rebutja... Naturalment, tota la culpa la té l'indispensable final feliç. Una tímida incoltorable, la por dels Will Hays o del gros públic que no tolera acabaments amargs, empeny els americans a liquidar amb un conformisme covard unes històries que havien començat amb tanta valentia.

L'amor, considerat pels ianquis com a pànacea universal — el matrimoni únic objecte de la vida —, determina també freqüents canvis de marxa — marxa exterior, aquesta vegada — en els seus films. En trenca el ritme. Com les cançons, les escenes amoroses són sovint un parèntesi, un pegat, un temps *fred*, que alenteix l'acció. Aquests canvis de velocitat provocats pels idíl·lics intercalats gratuïtament es feien insuportables en films com *El misteriós Sr. X*, història deliciosa d'humor i misteri, i *Volant cap a Rio Janeiro*, comèdia musical moguda, variada i alegre, el ritme dels quals era constantment trencat per les inoportunes escenes d'amor.

SEBASTIÀ GASCH

Un dels primers films de Charlot

presari, amb la desimboltura que els caracteritza, i sense pensar-s'hi gens ni mica, sabotegen un d'aquests dos films. El mutilen bàrbarament. Gairebé sempre el film tallat és el de complement. I gairebé sempre aquest és el bo. Els programadors, amb la seva insensibilitat impermeable de consuetud, no s'han adonat de la seva qualitat i l'han col·locat abans d'un rave, considerat com a superproducció d'alta vàlua artística. Però tant se val. El que importa és la mutilació. I és contra aquesta que cal protestar.

Aquest sabotatge, aquest tirar al dret sense contemplacions, és inqualificable. Revela un menyspreu absolut pel públic i per l'autor del film mutilat. I tant l'un com l'altre són més dignes de consideració. Tancats tot el sant dia dins el seu despatx, els negociants del cinema, a còpia de barallar-se amb empresaris, amb corredors d'anuncis, amb ingressos i despeses, acaben oblidant-se totalment del públic, que és el que paga, i sense el qual no podrien fumar-se aquells cigarrassos imponents que es fumen. I acaben oblidant-se també de l'autor dels films. L'obra d'aquest pobre home, que ha confeccionat el seu guió amb precisió matemàtica i que ha realitzat el muntatge al centímetre, és tallada amb frenesí de cafre. Si aquest pobre home la veïes projectada, no la coneixeria.

La mutilació més salvatge que hem presenciada és la de *Congo*, film passat de complement al Capitol, i la meitat del qual fou purament i simplement suprimida. Tal com va quedar, no hi havia espectador capaç de treure'n l'entrellat. Or a la muntanya és també projectat a les barriades amputat de molts metres. I al Rambles hem vist aquest film tan digne, presentat de complement, abans d'*El fill del Carnaval*, que és la història més perfectament idiota que ens hem tirat a la cara. Una revista francesa s'ocupava darrere d'aquesta qüestió. I pregava un lector, que li havia denunciat a una societat que s'ocupa de fer respectar l'obra dels realitzadors, l'Associació dels Autors de Films. Aquesta entitat ha intervingut afortunadament en diverses circumstàncies d'aquestes. Va fer projectar íntegrament el *Napoleó* de Gance a les sales on es passava tallat. Va processar els sabotejadors de *La Imatge*, film mut de Feyder, en el qual els subtítols de Jules Romains havien estat substituïts per uns textos infelçosos... Entre parèntesis: ara que parlem de rètols infelçosos, recordem amb horror els subtítols d'una poca-solta delirant, *muñoz-sequistas*, sense gota de gràcia, que abans intercalaven cada vint metres en els primers films de Charlot, tot i trencant la

Saló
Catalunya

LA RUMBA

PREGONES DE
BUENOS AIRES
HOMBRES NECIOS
QUE ACUSÁIS...
LÁVALO, MAR...

4 creacions de

Berta Singerman
en

NADA MAS
QUE UNA
MUJER

UNA PRODUCCIÓ
FOX EN ESPANYOL

ACTUALIDADES
de CATALUNA 37-Tel. 11701

Continua de 3 tardes a 1 matinalada
SEIENT ÚNIC: 1 PESSETA

NOTICIARI FOX MUNDIAL
EL MON EN QUE VIVIM
NOTICIARI BAVÀRIA FILMS
LLUITA GRECO-ROMANA
VISTES ÍNTIMES DEL CIRC
UN INSTANT DE BOGERIA
CENTINELLES DEL MAR

Proper dilluns, dia 11
ESTRENA

El crucero
amarillo

(De Beirut a Pequín passant
per l'Himalaia)

Un documental inoblidable de
l'expedició Haardt, Audouin-
Dubreuil a l'Àsia Central
COMENTAT EN ESPANYOL

Diumenge, Sessions infantils a les 11 i a les 3 mitja
A les 6 especial numerada

DILLUNS
11
FEBRER
LA DOLOROSA
Del MESTRE SERRANO
CAPITOL CINEMA
Una pel·lícula reciamment ibèrica

EL TEATRE

Què és un ballarí?

La dansa està lligada a la música, però no li està sotmesa

El que es pot dir més justament de la dansa clàssica, és que ha arribat a la seva perfecció.

La més pura encarnació d'aquest art l'hem tinguda en la genial Anna Pavlova, que ens ha estat robada tan bruscament i la pèrdua de la qual seria irreparable si no ens quedés la Spessivtzeva, la seva digna i perfecta hereva.

El fet de parlar de perfecció indica ja prou que no hi ha res a afegir a la dansa clàssica.

D'ara endavant ha de representar en l'art coreogràfic el que les humanitats representen en la cultura intel·lectual.

Es una base indispensable, però no és més que això: un punt de partida.

O, si hom ho prefereix, la dansa clàssica ha cessat d'ésser un fi per a esdevenir un mitjà.

El mateix que els músics moderns continuen utilitzant per a llurs recerques més audacioses el mateix piano que els mestres antics, el mateix els recursos de la dansa clàssica han de continuar servint, però amb una certa desviació o deformació que li doni un altre caràcter i multipliqui les seves possibilitats d'expressió.

Aquest element d'independència que cal introduir en la coreografia correspon bastant exactament al contrapunt en la tècnica musical. Per això es pot dir de la nova escola que es forma, i que encara està en plena evolució, que és ella la futura escola clàssica; havent-s'hi incorporat l'altra, l'antiga, no hi ha doncs oposició entre elles dues, sinó anèxi de l'una per l'altra.

El dansarí és com una terra verge on dominen els coneixements clàssics, però els fruits que dona no han d'ésser pas naturalment la simple reproducció de les arrels. La tècnica que en resulta sembla doncs provenir sovint d'una mena de generació espontània, mentre que és solament el resultat d'una perfecta assimilació de la dansa antiga per una personalitat nova i que es manifesta espontàniament.

Així la combinació dels moviments, dels gestos i de les poses s'ha de fer com per ella mateixa, la música donant pretext al seu naixement i proporcionant-li el guia del seu ritme.

Personalment, en resulta que les idees coreogràfiques que em vénen preexisteixen al ballet, que serà amb tot la seva raó d'ésser.

Sento que tinc alguna cosa a expressar i realitzo la manera amb la qual podré fer-ho, després acordant amb la música les meves noves combinacions.

L'art de la música i el de la dansa són enterament independents.

Cal casar-los, vet aquí tot. S'han de completar, però mai *il·lustrar-se* l'un a l'altre.

Com el compositor no té pas necessitat d'inspirar-se en la coreografia per a crear la seva partitura, de la mateixa manera les idees i les forces coreogràfiques neixen i es desenvolupen espontàniament en la imaginació de llur autor sense l'ajut de la música. Es tracta solament de triar entre elles i d'adaptar-les al ritme i a l'esperit de la partitura.

D'altra banda, si l'un ha preexistit a l'altre en la història dels mitjans d'expressió de l'home, és evidentment la dansa; car el gest ha vingut, sense cap mena de dubte, abans que el cant.

Per això el meu treball es fa sobretot sol, davant un mirall. Es allà que cerco un gest, que el combino amb un altre gest, o que el deturo en una posa.

Hom veu que la dansa, com totes les altres arts, no madura bé sinó en una mediació solitària.

Solament la meditació del dansarí fa trobar-li els seus mitjans i el seu fi en el seu propi cos. Es doncs la més lliure de totes, al mateix temps que la més humana.

Es també sens dubte l'art la vocació del qual és la més irresistible. El dia en què l'atzar em féu acompanyar uns amics al curs de dansa clàssica de Kiev, on jo feia els meus estudis universitaris, vaig començar a ballar.

pendre de seguida que res, ni estudis, ni família, no podien comptar més per mi. I quan Diaghilev invità aquesta escola a trametre-li alguns dels seus alumnes, res tampoc no em pogué impedir d'afegir-m'hi. He estat detingut, empresonat, gairebé afusellat, però el 15 de gener de 1923 jo era fet i fet a París.

Fins aquest moment no vaig començar a treballar amb fruit. Tenia d'altra banda

Serge Lifar en «Prometeu»

com a professors uns mestres tals com la Nijinska, Cecchetti i Légar.

Els dec el meu coneixement de la dansa clàssica, de la qual després Diaghilev treia partit per als seus ballets més nous.

Aleshores no era sinó un ballarí executant, per dir-ho així; però el darrer any abans de la seva mort, vaig esdevenir coreògraf.

Als moviments, els gestos que jo creava i combinava per a mi tot sol, després els he creat i combinat també per a d'altres; per últim, coordinant i harmonitzant els esforços dispersos, he realitzat un ballet.

Es així que per al ballet *Le Renard* de Stravinski no m'he accontentat de fer executar, a propòsit d'aquesta música, un cert nombre de passos, de gestos i de moviments; he cercat de rendir sobre l'escena l'accent tan mordent d'aquesta música extraordinària, per a la qual els recursos de la dansa sola semblaven insuficients. Es per això que no me vacil·lavi pas a barrejar acrobàcies als dansarins, sabent que això donaria més de relleu al conjunt.

Quan Rouché em confià la cura de dirigir la coreografia de l'Òpera, no vaig lluitar-me solament a temptatives disperses. Es tractava de donar a la dansa, tal com jo la concebo, uns artistes no solament debutants, sinó també formats...

Inútil de dir que utilitzo llur ciència de la dansa clàssica antiga, però no m'esforço d'estendre llurs possibilitats ensenyant-los a multiplicar llurs mitjans d'expressió. Deu haver-hi naturalment un període de transició que cal travessar, i no es podrà verament jutjar dels resultats que jo hauria obtingut sinó dintre un o dos anys.

La dansa és un art massa universal perquè hom no pugui esperar d'obtenir d'altres nacionalitats el que Diaghilev obtenia dels russos.

Encara cal, a propòsit d'això, considerar justament la dansa com un art universal, i no pas limitar-la, com fan sovint els alemanys, a la tècnica d'Isadora Duncan. Amb ells la dansa pren gairebé un gènere Dalcroze. Des del punt de vista clàssic, és una gimnàstica, sense força, però en flexibilitat i feta de moviments tous. Des del punt de vista inspiració, és ideologia, és literatura.

Cal no oblidar la plàstica pura, que és l'ànima de la coreografia. La significació dels moviments és completament secundària i el que empoïbreix la coreografia alemanya és justament aquesta obsessió d'expressar alguna cosa de precís, de copiar un detall de la naturalesa o d'una obra d'art; en fi, per dir-ho d'un cop, el seu intel·lectualisme.

Una de les més curioses impressions que he tingut de l'efusió espontània del sentit coreogràfic l'he deguda a Joséphine Baker... primera manera, ben entès!

Car ella, almenys, dansava per dansar, realitzava el que sentia, guiant simplement el seu ritme sobre el de la música.

Per d'altres raons, la dansa espanyola em sembla rica d'ensenyaments; és l'única de les danses nacionals que s'ha creat un classicisme. Forma part de la cultura coreogràfica general, al mateix títol que els passos dels ballets italians i francesos.

En ella, com en ells, hom sent un estil i una tècnica, és a dir una veritable escola, de la qual cal sortir un dia, però sense la qual hom no pot pas esperar mai de progressar gens.

SERGE LIFAR

(Copyright Opera Mundi)

ALS NOSTRES AUTORS

Marcel Achard

Hem parlat amb autors novells, que en aquesta temporada creien veure's una obra posada en escenaris catalans, i hem pogut constatar que tots aquells que presumeixen de voler fer un teatre amb cara i ulls, senten una fervorosa devoció per l'obra de Marcel Achard. Amb ells creiem que aquest mestratge els pot ésser profitós i confiadament esperem que, tard o d'hora, el públic també ho cregui.

L'atenció que les noves generacions presten a l'autor dels personatges que fan la seva entrada en escena amb el capell de paper decantat a l'orella, o bé bufant una trompeta de deu cèntims, ens mou a fer unes consideracions sobre el seu teatre. Les creiem útils als autors que encara no s'han evadit de les urpes d'Ibsen, de Maeterlinck o de qualsevol autor nòrdic nebulós.

Els herois de les obres d'Achard — soldats, mariners, clowns i petits aventurers — tenen una humanitat a prova de bomba. Aquesta qualitat la ignoren alguns autors nostres, no tots, que encara creen ninots efectistes, ferrers de tall, ploràmiques i altres exemplars de fauna noucentista. La humanitat d'un clown, l'eterna bonhomia de Jean de la Lune, la petita magnífica de Petrus, podrien redimir els nostres escenaris.

Els seus personatges — tan lluny i tan a prop de nosaltres! — tenen unes notes de frescor que cal apuntar. Sempre aparenten menys del que són, imposen el seu caràcter per la seva bona fe i viuen en un món tan seu, que els repugna conèixer el mal que els fan.

Aquesta repugnància és la característica que els fa més humans. Jean de la Lune s'imposa perquè ni les trapelleres de Richard el poden convèncer de la terrible coqueteria de Marcelina. Quan, en la *Belle marinière*, el Captain és convenç del mal que li fa l'Íntim Silvestre, pensa abans en la tragèdia que viurà Mique, que en la seva.

Aquests tipus ens fan pensar en l'humanissim Arlequí, l'etern enamorat de Colombina, profund, bromista i que amb un gest per fer riure encomanava una tristesa sana, diametralment oposada al pessimisme nòrdic.

Els seus personatges són reals? Si entenem que els ninots escènics han de tenir calcats els tics d'un cirabotes o d'un tramviaire, pleguem.

Concedim a aquests tipus la capacitat de tenir uns sentiments més fins que els d'un professor d'ètica o d'un canonge; el que no els concedim, perquè no la tenen, és la facultat d'expressar-los d'una manera decent i apta per a dignificar una escena.

Achard juga amb els grans sentiments d'una persona, la mentalitat de la qual no està enfarfegada de coneixements que els hi pugui adulterar. Tenen una ànima real; el que no tenen, és el pobre llenguatge amb què compten en la realitat.

Arà bé, si concedim que tenen uns sentiments reals i que no poden usar el llenguatge que en aquest món els correspon, com deuran expressar-se? Parlaran un llenguatge rebuscat, emprat per certs autors dits de teatre selecte? Mai. Achard fa parlar als seus personatges un llenguatge a l'abast de totes les mentalitats.

El pallàs encomana la seva alegria a un col·legial, a una dida, a un crític i, si tant m'apureu, a un acomodador, que ja és demanar! El llenguatge del pallàs, dosificat, arreglat, acurat i calculat, el trobem en el diàleg que sostenen els fantasmes d'Achard.

Una altra cosa a remarcar és l'originalitat en la tècnica de les seves obres. Es atrevit amb bon gust i audaç sense ganes d'enlluernar. El segon acte, per exemple, de la *Femme en blanc* passa vint anys abans que el primer. La singularitat amb què és cercat un aventurer, fa simpàtica la figura de Dominó. L'ambient de la *Belle marinière* justifica els sentiments que produeixen el drama.

Tornem a recomanar als nostres autors les qualitats del teatre de Marcel Achard. Si creu personatges amb sentiments reals, per humils que siguin, aquests sentiments donaran el to de humanitat que calgui a l'obra. Perquè la humanitat és conseqüència de la qualitat dels sentiments. Cureu del llenguatge per evitar que de tan baix ofengui o que de tan ampul·lós enfarfegui. I per últim fugiu dels llocs comuns. Encara que sigui difícil, és tan apreciada l'originalitat en el teatre!

LL. S. ROSSINYOL

Reflexions entorn d'una comèdia per estrenar

«No hi ha certament res de tan compromès com presentar un autor i una obra encara inèdits. Els averanys de la gent més experimentada hi fallen sovint.» Són paraules de Domènec Guansé, en el pròleg de l'edició de *L'altra veritat* (comèdia dramàtica en tres actes, original de Josep Maria Miquel i Vergés), i ens plau citar-les aquí per situar-nos des de bon principi en una escassa actitud de modestia.

Realment, és molt difícil preveure en la lectura d'una obra de teatre l'efecte que pugui produir la seva representació. Ben sovint (tots els autors n'han fet l'experiència), les

August s'ha casat en segones noces amb Cèlia. Del primer matrimoni té un fill de dos anys. Al primer acte ens assabentarem que August no és el pare d'aquest infant, però ell no ho sabrà fins més endavant. Què fer davant d'això?

Hi ha la solució heroica: suïcidar-se (cal no oblidar que August estava enamoratíssim de la seva primera dona). Hi ha la solució escandalosa: lliurar l'infant al seu pare, que, per cert, es presenta a reclamar-lo. Miquel i Vergés, però, tria una solució més enraonada: Cèlia i August es quedaran amb l'infant. Tots dos saben la veritat, però la fingiran l'un a l'altre. Davant la societat, el fill dels amors adulterins tindrà la situació correcta que segella el registre civil.

August fa, doncs, el que haurien fet el noranta per cent de ciutadans de Barcelona que es trobessin en el seu cas — cosa que no els desigim —. Per això *L'altra veritat*, que podria ésser una tragèdia, és una comèdia. Afortunadament.

Domènec Guansé diu de la prosa de Miquel i Vergés que «és neta, simple i ben tallada». I aquí toquem el voraviu d'una de les nostres obsessions: el llenguatge teatral. I perquè l'autor de *L'altra veritat* no s'espanti, aclarim que de tots els escriptors vivents que fan teatre català, només un es serveix d'un llenguatge que ens satisfà plenament: Josep Maria de Sagarra.

La prosa de Miquel i Vergés és neta i ben tallada, però no és simple. El seu llenguatge, ben entès, és correctíssim, tant en el sentit gramatical com en el social. Però això no és suficient per a satisfer-nos. Per al teatre català, nosaltres voldríem un llenguatge, gramaticalment correcte, ben entès, però, sobretot, que sigui viu, saborós, natural, tan allunyat de les vulgaritats i de la barroeria, com dels academicismes i de la recerca de mots savis. El català del teatre ha d'ésser el mateix idioma que parlen els catalans al carrer i a casa seva, passat, naturalment, pel sedàs del bon gust i de la dignitat literària.

Un exemple, triat a l'atzar, en la comèdia de Miquel i Vergés. August diu a Cèlia: «Estàs presa en els prejudicis de les interpretacions».

Certament, la frase és correcta. Però, amb la mà al cor, trobeu natural que un marit digui a la seva muller (ep!, un marit que no és un ximple): «estàs presa en els prejudicis de les interpretacions»? Per la meua banda, confesso que quan sento frases com aquesta, se'm posa la pell de gallina, em torn vermell d'una manera poca-solta; breu: per gust, m'amagaria sota la butaca. I pensar que gairebé tots els nostres autors «correctes» escriuen coses així! Després, ve la crítica i fa unes grans barretades davant d'aquesta mena de llenguatge. Diuen, satisfets: «S'hi veu la mà d'un literat...»

Valdrà més que no insisteixi. Ja he dit que aquesta era una de les meves obsessions.

Si hem parlat amb tanta extensió del llenguatge, és perquè considerem que sense una bona prosa teatral no hi ha manera d'escrivir bones comèdies. També són necessàries tres qualitats essencials: enginy, fantasia, imaginació. I heu notat, per cert, la manca d'enginy, de fantasia i d'imaginació que hi ha, precisament, en les comèdies catalanes?

Veieu obres i més obres i no us queda a la memòria un sol mot feliç, una frase enginyosa, un toc d'*esprit*, res d'aquesta mena de focs artificials del llenguatge, sense els quals és impossible encomanar a les comèdies l'atmosfera d'alegria, de picant i d'intel·ligència que necessiten, anàvem a dir com el pa que es mengen. Sense un clima espiritual que l'enobleixi, és impossible d'escrivir una bona comèdia. Si els personatges es limiten a explicar-se planerament, sense altre esforç per part de l'autor que fer-los parlar amb la claredat necessària perquè el públic pugui seguir la intriga amb comoditat, l'obra resulta més la feina d'un escriptor que la d'un dramàtic. Tant en els temes còmics com en els dramàtics, és indispensable perlejar el llenguatge amb els mots i les frases que accionen damunt del públic com el dring d'un cascavell o l'espèctacle d'una tralla.

L'última cosa que perdonaré a un autor de teatre, és que no sigui brillant.

JOSEP MARIA PLANES

VEGEU
al
TIVOLI
Nell Gwyn
(EL AMOR DE CARLOS II)
per
ANNA NEAGLE i SIR
CEDRIC HARDWICKE
Direcció:
HERBERT WILLCOX
Episodis de la vida privada d'un
gran monarca
Producció anglesa de MEYLER FILMS

UNA GRAN ESTRELLA
Ketti Gallian
URQUINAONA
AVUI
Volga
Itamas
L'emoció més intensa,
l'admiració més gran i el
major interès us produirà
aquest gran film

CAMISERIA I GÈNERES DE PUNT
J. Casanova
Darreres novetats en gèneres de punt de totes classes
Especialitats en camises a mida i trajes interiors de llana
Mitges Subur, exclusives
ANTIGA CASA COLLDEFORN SALMERON, 99
TELÈFON 74574
Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Telèg: "Carburco"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013
CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESIA. Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces de seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIO INDUSTRIAL -de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BOMBES, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

LE LLETRE

CLASSICS CATALANS

«Novel·letes exemplars»

Les novel·letes exemplars són un dels aspectes més característics de la narrativa medieval en tots els països. Llur finalitat, tanmateix, a causa de la bona acollida que tingueren arreu —sobretot a França— a poc a poc fou eclipsada per la pruija dels autors, sovint anònims, a augmentar llur interès i crear-hi noves situacions. Així un gènere primordialment piados esdevingué gairebé merament literari, sempre, però, amb destinació popular. No obstant això, la bellesa de moltes d'aquestes narracions colpí esperits selectes, com la gentil cantarella de *Griseldis*, alguns esdeveniments de la qual semblen iniciar-se al *Lai du Fresne* de Maria de França, que fou novel·lada per Boccaccio, del qual la traduí Petrarca en llatí i d'ell s'universalitzà i vingué a Catalunya traduïda per Bernat Metge.

Però, a part de la *Història de Valter e Griselda*, a què em refereixo, la nostra literatura compta amb cinc novel·letes exemplars, d'autor —traductor o adaptador català— desconegut, les quals pertanyen en principi al gènere popular, bé que algunes revelen un escriptor hàbil i de bon gust.

L'editorial Barcino acaba de publicar aquestes cinc narracions en el seu volum *Novel·les exemplars* de la col·lecció *Els Nostres Clàssics*, editades i comentades per R. Aramon i Serra.

Pertanyen al mateix assumpte les dues primeres novel·letes d'aquest volum, al de la *fil·la sans mains*; el punt central del qual és la història de la princesa que per no voler casar-se amb el seu pare, que la vol esposar pel fet d'esser la dona més bella del món, és abandonada i recollida, després, per un sobirà que s'hi casa ignorant de la seva procedència, la mare del qual, envejosa, canvia la lletra on un fill per una altra on diu que ha deslliurat un monstre, i fa el mateix amb la resposta del marit fent arribar una lletra falsa on mana que mare i fill siguin morts pels seus súbdits, els quals, temores d'una banda de cometre una injustícia i d'altra de desobeir les ordres del sobirà, l'abandonen amb el fill; el marit, de retorn, castiga la seva mare i després de moltes recerques troba la seva muller i el seu fill.

La filla del rei d'Ungria, probablement emparentada amb *La Manekine*, novel·la en vers de Philippe de Beaumanoir, presenta la característica que, quan el pare vol casar-se amb la seva filla, li diu que és a causa de la gran bellesa de les seves mans, i ella aleshores se les fa tallar —a *La Manekine*, únicament una mà—; i l'acció esdevé a Hongria, on és abandonada a la mar en una barca sense rem —des del segle XIII, Hongria s'estén fins a la mar Hadriàtica—, i arriba a Marsella, on es casa amb el compte de Provença En Pere —a *La Manekine* arriba a Escòcia.

A *La filla del emperador Constantí*, manca el detall de les mans tallades, però tanmateix hi ha un detall en què també intervenen les mans: la muller de l'emperador li diu en morir que es casí amb una tan bella com ella és i que se li ajustí el seu guant; i llur filla és l'única en qui concorren aquests dos requisits. Pot ésser això ressò de la llunyana font comuna on existiria alguna referència a les mans que després degenerà i donà aquestes dues variants. Cal esmentar, encara, una altra divergència entre aquestes dues novel·letes; a la d'Hongria, la princesa quan arriba a Marsella necessita un intèrpret que sapiga alemany per entendre's amb els nadius, a l'altra aquest detall no consta. També varia l'escenari, car a *La filla del emperador Constantí*, aquest és el primer emperador que fou en Roma, després de la natiuitat del nostre senyor Déu Jesuchrist... qui comensà a regnar en l'any de la dita natiuitat CCCXVI, i la seva filla va a parlar a Espanya, el rei de la qual, tot i posseir Cadis i Sevilla, està en guerra amb el rei de Granada que atolia-li molta de la sua terra; i a més és dependent de l'emperador de Roma. Com es pot veure, el concepte de temps és del tot fals, únicament s'aguanta l'any 316 en què, certament, regnava Constantí; però, és clar, faltava molt de temps perquè la guerra de la reconquesta espanyola —encara havia de trigar molt la conquesta— estigués tan avançada.

La tercera de les novel·letes contingudes en aquest volum és *La comtessa fidel* —que E. Aguiló publicà amb el nom de *La comtessa lleial*— que pertany al cicle conegut per *Le conte de la femme chaste convoitée par son beau-frère*. Es de remarcar que en la versió catalana s'hi troba l'episodi de l'abandonament en una barca sense rem, el qual procedeix del cicle de *Manekine*, de què ja he parlat. Aquesta és una mostra de la gran confusió d'episodis que existeix en les narracions medievals.

Dintre del *Llibre de les nobles dels reis* de Francesch, s'hi troba la versió catalana de la història d'Amic i Melis, la qual arrenca, probablement, d'un poema francès relacionat amb el cicle carolingi i potser contemporani de la *Chanson de Roland*. De fet des del segle XI n'existeixen versions.

Val la pena de remarcar l'emocionant episodi en què Melis oxeix els seus dos fills per guarir, amb llur sang, la llebrósia d'Amich: «Anà-sse'n an aquella cambra hon jahien abbdós sos fills, he va trer la espaza del foura, e, tenent-la en la mà, prop del llit, plorant e jemegant, dix axí: —O fills meus molt cars e molt amorosos! Ja d'aquí avant yo no seré vostra pare, ans seré molt cruell homicide vostra. O fills

meus molt dolces e amats! Yo com poré viure, pus vosaltres siats morts? —. He axí, ell dient aquestes paraules, molt agraument plorant, les llàgremes queyhn, e donaven sobre les cares dels infants; per la cal cose los infants se despertaren, e vaeren plorar lur pare, e comensaren a riure (la hun d'ells era de adat de III anys, e l'altre de II anys). He après dix lur pare, Melis: —O fills! E ten gran dolor és, car lo vostre riure a negre dol tornarà, e la vostra sanch,

Laureola escriu a Lariano (de «Carcer d'Amor»)

qui mal no mer, per les mans del vostra pare escampade serà —. He, assò dit, de mantinent va-los degollar.»

La darrera novel·leta d'aquest volum d'*Els Nostres Clàssics* és *Lo fill del senescal d'Egipte*, derivada directament del conte francès *Du roi qui volt fere ardoir le filz de son seneschal*, data del segle XV, és representant d'un tema molt repetit en moltes literatures, el de l'envejat i càstig de l'envejós.

Gairebé de totes aquestes novel·les s'ha indicat parentiu de contes orientals, en unes concretament, en d'altres només detalladament, però no es pot afirmar que llur origen sigi aquest fins que no es puguin lligar més les semblances i explicar convenientment el pas a les literatures romanes.

Es aquest volum d'*Els Nostres Clàssics*, doncs, d'un valor i d'un interès grans; tot ell, pròleg, edició, notes, és fet amb un gran coneixement de la novel·lística medieval i dels nostres autors antics i amb una cura extraordinària.

MARTÍ DE RIQUER

L'actualitat literària

Conferències

Davant d'una reduïdíssima representació dels socis del Conferència Club, el professor francès Félicien Challaye féu una espiritual dissertació sobre l'ànima japonesa en la literatura. Es tan distant de la nostra sensibilitat la civilització mil·lenària de l'imperi del Sol Ixent, que l'expressió més autèntica d'aquesta civilització, que és la literatura, havia de permetre, sobre tot en l'explicació dels *nô*, concises tragèdies en les quals l'honor cavalleresc juga el paper més important, comprendre en part la posició singular d'aquell poble llunyà davant de tants de problemes com planteja el món modern. A remarcar també la finor de la poesia japonesa, evocada amb tanta gràcia pel professor Challaye.

Maurice Raynal, també al Conferència Club, parlà amb coneixement i emoció de l'art i la persona del malaguanyat Pau Gargallo. La seva conferència ha estat un afortunat complement a l'exposició-recordatori de la Sala Parés.

Poetesses

Gabriela Mistral, l'excellent poetessa xilena que, amb Juana de Ibarbourou i la cubana Emilia Bernal representa el màxim exponent de la poesia ibero-americana actual, ha deixat, de la seva estada a Barcelona, el record d'una lectura de poemes seus als devots Amics de la Poesia. Lluny, ben lluny de Rubén Darío i d'Amado Nervo, l'accent poètic de Gabriela Mistral ha de servir per a renovar el concepte, més aviat depriment, que hom té format de la poesia sudamericana.

Sempre he acollit amb una irresistible prevenció els primers llibres de versos que formen, malauradament, la branca més important de la bibliografia catalana. El fet d'esser una dona l'autor d'algun d'aquests llibres no em lleva pas, precisament, aquesta prevenció, que neix del convenciment de l'escassa necessitat d'esser publicats la immensa majoria d'aquests volums. Això m'obliga més encara a fer destacar el volum *Miratges*, i la seva autora Maria C. Comas Valls com a una veu discreta, reveladora d'un temperament poètic a tenir en compte, i que dintre la modestia i el tradicionalisme de la forma emprada, conté unes imatges saboroses i modernes i la penyor d'una sensibilitat ben femenina, sense llangors ni excessos sentimentals.

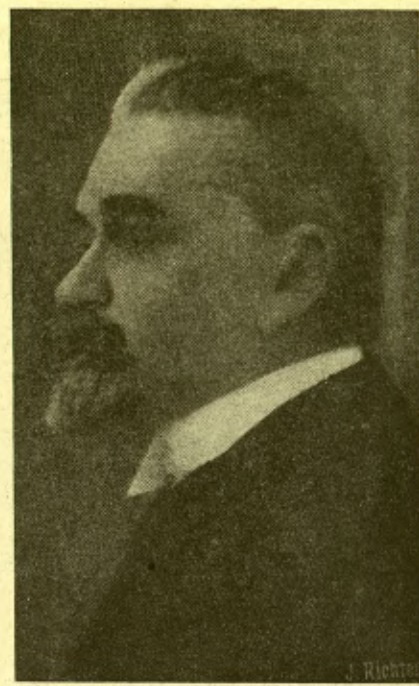
Obres completes

La publicació de la nova i definitiva sèrie d'*Obres Completes* de Maragall, que s'han emprès els fills del gran poeta, segueix el seu curs amb un ritme potser massa lent. La de l'*opus* verdagueria, tan necessària com l'altra, ja està a punt de completar-se. L'aparició, en la sèrie uniforme i dignament presentada de Catalunya, del volum que conté *Pàtria i Aïres del Montseny*, confirma la continuïtat de l'empresa i permet ja de substituir gairebé tots els vells volums grocs de la *Il·lustració Catalana* en les biblioteques dels catalans. Si la poesia de Verdager ha perdut una mica d'actualitat, el seu accent roman poderós i d'una riquesa de lèxic prodigiosa.

R. T. M.

No és botiguer tothom que ho sembla

Sortosament o per dissort, gran part de les editorials del món estan en mans de jueus. Malgrat la lluita més o menys encoberta que el feixisme ha mantingut contra els fills de Judà, Itàlia no n'és una excepció; fins i tot es podria afegir que jueus i germànics (que generalment són ambdues coses alhora) controlen les editorials —com Treves, Zanichelli, Lattes, Olschki, Corbac-

Ulrico Hoepli

cio, etc. — més acreditades. Una d'aquestes, la més important, és la casa Hoepli, i un d'aquells el bon Ulrico Hoepli, finat a Milà dies enrrera. Però davant els seus col·legues tenia aquest, ultra l'edat, un avantatge: una carrera feta des del no-res i un rigorós sentit de selecció per a les publicacions.

Fill de pages, era un bordegas quan deixà la casa dels pares per col·locar-se a Zürich d'aprenent en una llibreria. L'ofici, pel que sembla, li agradava, i anà pujant de dia en dia: en deu anys va córrer llibreria de Leipsic, de Breslau, de Viena i de Trieste —on el nostre home va començar a mastegar l'italià; i prou l'havia d'atreure Itàlia quan poc després el trobem a Milà: era el dia de Sant Ambrós, patró de la ciutat, de l'any 1870. Un jove de vint-i-tres anys, alemany, amb una gran cultura llibresca i el seu títol a la butxaca, prou havia de trobar un avenir en aquella ciutat provincial, però rica, i amant d'arts i lletres; i de fet, un mes després Hoepli havia comprat a l'alemany Teodor Laegner la llibreria de la Galeria De Cristoforis, i amb el sentit comercial propi als de la seva raça i pàtria, aviat es decantà vers l'edició.

Era aquell moment, pels volts de l'any

70, prou delicat de la vida del país, quan Itàlia tot just havia renascut com unitat nacional. Als liceus encara s'estudiava en alemany o millor dit amb llibres estrangers; els homes elegants, i adhuc algun patriota piemontès d'aquells que més havien fet per unir Itàlia, escriven les cartes en francès. Ulrico Hoepli va endevinar el que calia: fer llibres tècnics italians per als italians; crear una tecnologia italiana donant llibres de text en vernacle als estudiants, afavorir la formació d'una ciència nacional publicant les investigacions dels homes de ciència del país. El primer llibre que sortí amb el seu nom al peu d'impremta fou una gramàtica francesa; el segon un manual d'arts i oficis, i el tercer (1872) un recull de lleis desitjades pels comerciants italians. En 1873 entrà ja dins el camp de la ciència pura publicant el *Codex diplomaticus Cavensis* i llibres de matemàtica que el feren esdevenir impressor de l'Observatori de Brera i de l'Institut Lombard de Ciències i Lletres. En 1875 posà en pràctica la idea que li havia de produir milions i que a l'estranger havia de trobar força imitadors: els Manuals Hoepli, coneguts a tot arreu del món. El primer any sortiren dos manuals, nou el segon, vint-i-quatre el tercer i així en progressió geomètrica fins arribar als dos milers de volums actuals, que formen una biblioteca imponent de coneixements, des de la gramàtica a la religió, dels esports a l'arqueologia, de la ràdio a la quíromància.

Mentre altres editorials han fet diners amb llibres pornogràfics i novel·les per entregues, i en ésser fortes s'han dedicat a fer edicions de luxe i iniciar col·leccions que volen ésser indiscutides, Ulrico Hoepli, amb una fermesa que gairebé arribava a tossuderia, començà amb manuals i llibres de ciència i tècnica, i s'hi féu un prestigi i un capital; capital que li serví per empendre amb tot luxe la publicació de bon nombre d'obres que a Itàlia han restat inigualables. Amb motiu del centenari de Dante fou l'edició monumental de la *Comèdia*, curada per Corrado Ricci; quan es celebrà el bi·mil·lenari de Virgili publicà el *Codice Virgiliano*; afegiu-hi el *Codice Atlanticus* de Leonardo de Vinci, l'edició facsimil i en colors del *Breviari Grimaldi*, la *Història de l'Art* d'Adolfo Venturi (que compta fins ara amb setze volums) i l'imponent *Corpus numismaticum italià* a cura de Victor Manuel III en catorze volums; els *Monuments antics* de l'Acadèmia dels *Lincei*; la *Collecció paleo·gràfica vaticana*, la *Collecció artística dels palaus vaticans* i els *Codices ex Vaticanis selectis*, etc. Són sis mil llibres que, sense cap excepció, honoren no sols l'editor, sinó Itàlia i el món.

Amb més de seixanta anys ininterromputs de vida milanesa el bon suís alemany s'havia mig italianitzat. Conservava la seva al·lèria, conservava el seus cabells tallats com un raspall i la seva barba —que si abans era negra havia canviat de color amb els anys— com un bon burgès de terres germàniques. Però la ciutat ambrosiana li havia guanyat el cor i prou es veia quan amb paraules emocionades prologava, fa quinze anys, el magnífic volum que ell dedicà a la ciutat que l'havia acollit. En aquell mateix any fundà una Biblioteca popular i en 1930 féu bastir i donà a la ciutat un Planetari, que fou inaugurat per Mussolini; i és prou significatiu que hagi estat precisament Hoepli l'encarregat de recollir els escrits i els discursos de Mussolini en edició definitiva.

Senzill i de paraula ràpida, Ulrico Hoepli el trobàvem immancablement a la seva botiga de la Galeria De Cristoforis, des de les vuit a quarts d'una i des de les dues a dos quarts de vuit del vespre. En una rotunda, com d'una banca, i entre dues columnes, hi havia un canapè —el de les visites— i al costat d'aquest un faristol. I darrera del faristol, dominant —com a bon suís— tota la botiga, llegint o conversant, però sempre a peu dret, Ulrico Hoepli. Home treballador i metòdic, d'aquells que tanquen personalment la botiga, el bon vellard no trascurava —segons deia— cap matí la seva estreta de gimnàsia i no tenia cap més distracció que el llibre. I amb el seu posat de botiguer patriarcal, des del faristol havia decidit empreses d'una aridesa editorial i d'una senyorialitat insuperables; qui sap si això compta en l'altre món: car tot i que a escola ens havien ensenyat que els no catòlics no poden salvar-se, el fet és que Ulrico Hoepli, luterà, rebé telegràficament la benedicció del Sant Pare, que fou en vida el seu amic —com amic de llibres i de muntanyes.

JOAN RAMON MASOLIVER

Roma, gener.

ACABA DE SORTIR EL VOLUM III DEL

Diccionari Enciclopèdic de la Llengua Catalana

NOVA EDICIÓ, REDACTADA D'ACORD AMB LES NORMES DE L'INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

CONSTARÀ DE QUATRE VOLUMS DE MÉS DE MIL PLANES

La millor eina de treball és un bon Diccionari Enciclopèdic, on es troben les definicions i ressenyes de tots els mots catalans, les biografies dels catalans il·lustres i les descripcions geogràfiques i històriques dels nostres pobles i les nostres comarques. Va profusament il·lustrat amb fotografies, dibuixos, retrats, làmines en negre i color, i mapes

Els mestres i mestresses de Catalunya i tots els que vulguin escriure l'idioma català amb perfecció, han de comprar-lo

ES INDISPENSABLE A TOTES LES ESCOLES

ES INDISPENSABLE A TOTES LES BIBLIOTEQUES

ES INDISPENSABLE A TOTS ELS ESCRIPTORS

S'han publicat el Primer, Segon i Tercer volums - Demaneu-lo a totes les llibreries - Es ven al comptat i a terminis

SALVAT EDITORS, S. A. : Mallorca, 41-49 : Barcelona

Les darreres novetats en llibres francesos les trobareu primer que enlloc a la

LLIBRERIA
Louis Bergé

Rambla del Centre, 19
Telèfon 23118

Kiosque Français

Rambla dels Estudis, 7
(Davant l'Acadèmia de Ciències)

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions

Josep O. Jansana

En l'any que el separa de la seva primera exposició, Jansana ha dut a terme un pas de gegant, després del qual pot aspirar amb tota legitimitat que les coses de la pintura se 'i vagin resolent per adquirir un bon nom en el nostre mercat.

Si bé és cert que les teles que el 34 li veïerem donaven a entendre un esperit per-

d'anar a cavall de la darrera consecució o darrera l'esdeveniment últimament registrat.

Aquesta ha d'ésser la personalitat de Díaz-Costa. El pretès refinament a què ha sotmès la seva pintura li ha fet perdre la gràcia que li concedia l'impetuosa *faune* que portava a sobe. Ara li sura molt poc la qualitat que acabem d'esmentar, ja que en general tot es veu disfressat per la temporal necessitat de manifestar-se cultivat per una sen-

Díaz-Costa — A cal Ramonet

fectament inoculat de les suggestions artístiques, no deixa d'ésser-ho tampoc que la rapidesa amb què ha salvat la llacuna que va del prometre al començar a donar, diu molt en favor del futur pel qual treballa.

Futur que s'aferma en el colorit, particularment bell, i en l'existència d'una poesia, la inconcreció de la qual li presta un encís ara momentani, demà segurament cuirassat per la pràctica, del tot consistent.

sibilitat forastera. No obstant, encara hi ha moments en què es traeix i ensenya l'orella. Per exemple, en l'exposició d'aquests dies a la Sala Renart hi ha la tela *L'Estany*, en la qual apareix bastant l'antiga magnificència d'aquest autor entestat a esfumar-se darrera una mena d'alquímia.

Desitgem vivament que Díaz-Costa s'adoni que el que actualment realitza en ordre didàctic no és més que un estancament con-

Guinart — Unyà (Vall d'Aran)

Cal esperar que l'any vinent Jansana ja es pronuncià definitivament pel bon camí i els fruits tindran la ressor de la seva primavera.

Díaz-Costa

Díaz-Costa va néixer en la pintura per a mostrar-se en la seva envergadura pròpia, és a dir, fent i desfent en la més completa autonomia artística.

Això, més o menys, és el que diguérem d'ell en ocasió de la seva darrera exposició, i el que amb tota seguretat deurem haver de repetir en la pròxima, ja que és patent en la producció actual d'aquest jove pintor el desig de fugir-se del seu destí per anar a recaure en el camp de les impersonalitzacions. Ací, Díaz-Costa ara hi cerca una manera d'expressió, que resideix, com qui no diu res, en la tricromia.

Aquest és un cas ple d'absurditat i dels contrasentits que tan sovint s'apoderen de la persona artística de molta gent i que han passat a ésser registrats en la història sota la imatge del violí d'Ingres.

Perquè si algú hi ha al món que hagi de rebutjar el consell que dona la ciència i l'experiència vinculada a l'art, és precisament Díaz-Costa, típic producte de la improvisació i de la fuga innata, que sempre ha

siderable i un diluir fermament les seves condicions naturals de pintor, així com també desitgem que reaccioní en el sentit de la tradició i torni a pintar amb l'ànsia que vetllà les seves primeres obres, que és on va fundar-se l'opinió de la valorització del pintor gironí.

Guinart

Hem de consignar la nostra satisfacció pel fet que en parlar per primera vegada d'aquest singular pintor, hagi alternat amb veritables novetats els seus temes estereotipats.

Avui, aquests ja venien a constituir un sistema que podia fàcilment compendiar-se en dues o tres teles exponents dels valors de totes les altres. Era segurament la normalització de l'artista, però també el seu renunciament.

Per això, en constatar en el catàleg la presència de diversos temes allunyats dels saraus de festes majors i d'altres excessos per l'estil, hem cregut arribar a temps per a fer veure a En Guinart quina gran porció de vitamines ha injectat a la seva obra introduint-hi paisatges nets i pelats i urbanismes on les figures tenen un pla secundari. Amb ells Guinart ha demostrat tenir una paleta atenta i una notable visió paisatgística, que l'etern comentari de la festa ens havia fet oblidar.

Les teles de Salardú, evidentment, són les més sentides i les que més expressen la necessitat que l'artista no es produeixi tan unilateralment, ja que denoten una completa facilitat i domini, mercedors de més prodigialitat.

ENRIC F. GUAL

Caminar pel cel, però no per les boires

De tot temps, d'ençà que el món hiparxiològic és món, i de molt abans, Francesc Pujols es ve preocupant de l'Estètica. Un mèrit més al seu favor. Francesc Pujols és una de les glòries més límpides de les lletres i del pensament catalans. Cada vegada que el nom d'En Francesc Pujols em ve a la punta de la ploma, cada vegada que les nostres dues mans destres es poden encaixar, jo exulto. Admiro aquest home singularíssim, tan ben preparat, tan escaientment únic i tan bon garlaire; i me l'estimo més que mitja dotzena de celebritats mundials el nom de les quals no es podria assenyalar en aquesta avinentesa sense escàndol. Això no vol dir però que aplaudeixi totes les seves idees estètiques.

No es pot matar tot el que és gras. Ja és molt que en el panorama de les nostres lletres hi hagi qui escrigui sobre estètica, qui ho llegeixi i fins qui ho comentí — encara que sols sigui per a discrepar. I jo sóc dels que discrepo. Potser sóc l'únic que discrepo... La vida és avui tan treballosa que no hi ha temps ni per a discrepar.

De totes les qüestions que suscita l'Estètica, la que més preocupa Francesc Pujols és la definició de la Bellesa, així amb majúscula: n'ha parlat sovint en la premsa i en les converses. En això Pujols no fa sinó perseverar en les directives ancestrals de l'Estètica: en això Pujols és el gran tradicionalista que persevera, ocult sota el gegant revolucionari de la Hiparxiologia. En efecte, els esteticistes de tot temps han viscut i han mort amb la mateixa obsessió definidora.

Tan jove com és l'Estètica i ja les definicions de la Bellesa són in comptables. I es comprèn, perquè si bé alguns esteticistes creuen que l'Estètica és la ciència especuladora del fenomen artístic, d'altres n'hi ha que sostenen si és la ciència especuladora de la Bellesa; per fi uns tercers imaginem que el que l'Estètica persegueix és l'estudi del perquè i el com l'art té per missió l'expressió de la Bellesa.

No sabem per quin dels tres postulats es decanta Francesc Pujols: em penso que opta pel tercer, encara que quan parla d'Estètica sembla tan aviat referir-se a l'art com a la Bellesa. Així en l'article titulat *La definició de la Bellesa*, publicat a *Mirador* (diari) el dia 18 de desembre. En aquest article Pujols celebra entusiàsticament el fet que després de maldar les eminençies de tot el món durant molts cents anys per a definir la bellesa, només un català, Manuel Milà i Fontanals, hagi reeixit. Francesc Pujols planteja la qüestió de la manera següent: els esteticistes del període esteticista i els esteticistes *avant la lettre*, des del temps de Sòcrates, han coincidit a enfocar la idea de Bellesa en una llum d'harmonia: el concepte d'harmonia els sembla a tots *sine qua non* per a encetar les consideracions sobre la Bellesa. Però si bé és cert que les obres d'art (ja som a la confusió entre els conceptes d'art i de bellesa) manques d'harmonia s'allunyen de la tradicional idea o del tradicional ideal de Bellesa, no és menys cert que hi ha obres d'art, particularment d'art modern, que emocionen tant o més que les millors obres de l'antiguitat grega, ço és: de quan l'harmonia condicionava màximament l'obra d'art; i aquestes obres d'art modern tan emocionants es troben precisament del tot desproveïdes d'harmonia.

Greu contradicció, doncs; conflicte antinòmic que sembla sense solució. M. Milà i Fontanals hauria, però, vingut providencialment a resoldre aquesta antinòmia amb una definició de la Bellesa que Francesc Pujols no vacilla a considerar definitiva i justa, definició que resa així: la Bellesa és una harmonia vivent.

Manuel Milà i Fontanals és gairebé una

divinitat del panteó català: en evocar aquest magnífic talent el nostre esperit es prosterna i venera. Després, però, el discrepar de l'Estètica de Francesc Pujols ens porta a discrepar d'aquest definidor sobreestimat per ell: la definició de la Bellesa que proposa Milà i Fontanals no ens satis-

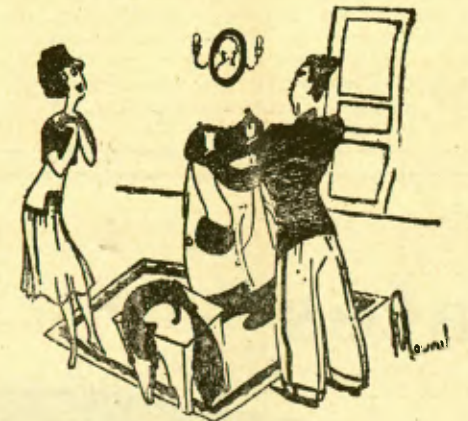
ravellà... Per què, en canvi, l'obra mestra d'art pur no ens cansa ni ens decep mai? Per què ens emociona d'una peculiar manera sobrehumana, manera superior i més angèlicament exaltadora que la manera de tota altra emoció?... Perquè és bella? Però, si la bellesa requereix indispensablement

l'harmonia, com es comprèn que obres d'art sublims, del tot desproveïdes d'harmonia, com les que Francesc Pujols reconeix en l'art modern, l'emocionin, ens emocionin, superlativament? Es que aquestes obres no són belles? Es que no ho són perquè manquen d'harmonia, tot i emocionar-nos tant o més que les més reeixides obres perfectament i vitalment harmonitzades? Es que l'única diferència entre les unes i les altres consisteix en què les que expressen una harmonia vivent, les belles, s'acosten a l'ideal suprem de la Bellesa humana, i les que expressen altra cosa vivent que no és una harmonia, les no belles, se n'aparten? Aleshores, què diastre voleu que fem, amic Pujols, d'aquest ideal suprem que no serveix de res? Què voleu que en fem de la Bellesa amb majúscula i tot? I no creieu que aquest ideal suprem, com l'ideal suprem d'evitar les calderes d'En Pere Botero, no sigui un ideal caducat, exhaust com una falòrnia; quelcom així com una frase feta del temps de l'Acadèmia decadent?

La Bellesa ni l'Harmonia ja no poden ésser dèries seriosament considerades per l'Estètica. Aquests paradigmes ja no eren estèticament viables quan presidien el taller dels grans mestres de l'art: s'hi trobaven penjats com la imatge de la Mare de Déu o com la ferradura que porta sort; no influïen absolutament en l'essència de l'obra d'art, encara que de tant en tant l'artista girés distretament l'esguard cap a totes o cadascuna d'aquestes configuracions ideològiques. Ens casarem amb una dona que trobem bonica, més aviat que amb una dona que ens sembli lleitia; ens estajarem en una casa i en un paisatge que ens aparegui bell, més aviat que en una casa que ens sembli lleitia o en un paisatge que ens desplagui; menjarem una vianda que ens abelleixi pel seu perfum i pel seu bon sabor més aviat que viandes repulsiues; però, posats a fer obra d'art, si som artistes dels bons, tot això bonic o lleig, bo o repulsiu, tot podrà ésser matèria d'una gran obra d'art. La lleitia i la bellesa hauran aleshores desaparegut: serà en va que les cerquem, perquè, des del punt de vista estètic no existeixen ni l'una ni l'altra.

La missió de l'art, doncs, no és pas la de cercar o d'expressar la bellesa, ni la de defugir la lleitia, sinó la d'expressar la realitat pura, ço és, incondicionada, essencial, de les coses tangibles. La virtut de l'artista no és pas la de destriar el bell d'entremig del lleig — si tot és bell i o si no hi ha diferència qualitativament estètica entre el que la vida pràctica entén per lleig i per bell! La virtut primordial de l'artista és el coneixement i, de seguida, la de saber expressar o transmetre al comú de la gent aquest coneixement, el qual és coneixement probablement essencial del món exterior, o una forma d'aquest coneixement de les essències: la forma per ara més persuasiva que la Intel·ligència aliada amb el sentiment ha florit en la Humanitat. (Tesi a desenvolupar.)

JOAN SACS

—Oh, que ets bon noi! Ja m'has dut l'abric i la pell que et vaig demanar. Ara només em falten unes sabates.

—Això ja és més difícil, perquè la gent no es descalça al cafè.

(J'Amuse, París)

—Sí, miri, estudia per a dictador.

(Judge, Nova York)

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA

ANTONI MARTI

Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat

AVINYÓ, 19, pral. i Telèfon 17047 : BARCELONA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la

Neurastènia (Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertiges, fatiga corporal, tremolors, disiposia nerviosa, palpitations, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen agotament nerviós).

Les Gragees potencials del Dr. Solvré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medulla i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esportistes, intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Solvré, tots els esforços o exercicis fàcilment i dispensant l'organisme per reprendre's sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA. — Dirigint-se i transmetent 0'25 ptes. en segell de correu per al franquisme a Oficines Laboratori Solvré, carrer del Ter, 16, Barcelona, rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenvolupament i tractament d'aquestes malalties.

FITO

Importants rebai-
xes per ampliació
SECCIO A MIDA

JAUME I, 41
Telèfon 41655

RICINO GOLOSO DELICIOSO PURGANTE

MUSICA I RADIO

EL CONCERTISTA DE DIUMENGE QUE VE

Francesc Costa

En el restaurant Catalunya vaig trobar, una d'aquestes fredes nits, Francesc Costa, el famós violinista, que ha de donar un concert, diumenge vinent a la tarda, al Palau de la Música Catalana.

Costa es diverteix anant al restaurant Catalunya a fer penya amb els germans Soto, el pintor Rafael Padilla, l'escultor Florenci Cuairan, Millàs, Valenciano, i a

Francesc Costa, per Xavier Nogués

llençar-se a una veritable orgia de cafè amb llet i parlar molt de tot, fent rodar entre els seus dits de violinista aquells platets de sucre que recorden les tapes dels rellotges de butxaca.

Francesc Costa adora tant els cafès barcelonins, que un dia va dir-me:

—El local d'un cafè té el do de convertir en dòcil l'indòcil i en comprensu l'incomprensiu, encara que l'intolerable segueixi comportant-se com un intolerable.

No recordo si va ésser Francesc Pujols qui va dir que entrar en un cafè és com entrar en un laberint del qual ja no se sap sortir, i seure en una cadira de cafè equival moltes vegades a quedar-se paralític.

Doncs, Francesc Costa el trobareu sempre a les nits entre escultors, pintors i poetes, coneguts i inèdits. Quan Costa va tornar de completar els seus estudis a Brussel·les (era abans de la guerra), l'hauríeu vist en companyia de Ricard Canals i de Xavier Nogués, entre aquells «revolucionaris» tan odiats per allò que en deien «gent formal» a Barcelona. En les taules del vell Continental, amb Francesc Costa havíem escoltat teories i facècies a Santiago Rossinyol, Miquel Utrillo, Lluís Bagaria, Ju Pascual, Pío Baroja i Valle-Inclán. Res no hi havia per a nosaltres tan divertit com escoltar aquells formidables debelladors de fams mal adquirides i segadors d'arnats prestigis literaris. Aquella taula del Continental, arribava nits que evocava el *spoliarium*.

En la taula del cafè Catalunya, Costa ha explicat anècdotes divertidíssimes. Perquè Costa diu coses gracioses, i les diu perquè no sap que és un home graciós, i quan no diu res, té una manera de callar que sembla mossegar-se la llengua i retenir-se per no dir una cosa graciosa.

Podeu ben bé creure que el violinista Costa és tan gran quan interpreta la famosa ària de Bach o la *Sonata a Kreutzer* de Beethoven, com quan vol buidar-se en l'humorisme. Les rialles que he fet escoltant les seves paròdies i caricatures! Però més val deixar la paraula al mateix Costa perquè us en conti una.

—Una tarda de 1916 — diu el violinista —, amb el meu company el pianista Tomàs Teran, ens vàrem trobar a Madrid i ens van fer anar a donar un concert íntim al palau de la infanta Isabel. La *Chala*, com li deien popularment els madrilenys, es fonia per la música. Teran i jo vàrem interpretar les millors obres del nostre repertori. He de dir-te que em trobava al començament de la meua carrera i que Madrid, tant a Teran com a mi, ens havia acollit pròdigament. El nostre èxit va ser gran. Donya Isabel no feia més que felicitar-nos. Tot d'una, i quan més em creia que anava a demanar-nos una altra obra clàssica, m'esvero en sentir-li: «Oiga, Costa, me han dit que hace usted una parodia saladísimas del chotis castizo *Ay, Cipriano*». No vaig saber quina cara posar-hi. Però el fet va ésser que Teran i jo ens vàrem veure obligats a tocar un xotis amb el violí i el piano. I després, a parodiar els tzigans del Palace, i els del circ, etc. Donya Isabel no feia més que riure i demanar més i més paròdies, i quan ja ens rebel·lavem en la pista de les improvisacions còmiques, sobtadament apareix un secretari i li diu que de Palacio preguntaban si S. A. se dignaba o no concurrir

al *banquete de las embajadas*, que eran las nueve y la hora señalada para el *banquete* era la de las ocho y media. Aquí es varen donar per acabades les nostres facècies. Sense saber-ho, amb el nostre bon humor havíem retardat mitja hora un banquet oficial en el Palau reial.

Res no ha d'estranyar-nos de l'art improvisador de Francesc Costa. Farà cosa d'un parell d'anys, una nit, en l'estudi de l'amic Bonet i Garí, va haver-hi un concert després de sopar. A la matinada, com que hi havia dames, es va parlar de ballar, i dit i fet, el trio eminentment musical compost pel violinista Costa, el violoncel·lista Gaspar Cassadó i el pianista Alexandre Vilalta instantàniament es va metamorfosejar en trio excèntric-musical i va estar improvisant blues, tangos, pas-dobles i xotis continuament i per espai de més de dues hores. Si una casa gramofònica hagués pogut enregistrar aquelles improvisacions Costa-Cassadó-Vilalta, no dubteu que amb la venda dels discos els hauria caigut una fortuna. Quines coses més divertides varen sorgir aquella nit dels tres instrumentistes catalans!

Però encara vull deixar la paraula a Costa perquè us conti una altra anècdota:

—El cas és que jo he donat amb Teran a Barcelona el concert al qual ha concorregut menys públic. Fes memòria: any 1917, un cap-al-tard plujós, Sala Mozart. Amb Teran al piano, vàreg tocar la *Sonata a Kreutzer* de Beethoven; després, Bach. Únic auditori: un vellet quasi cec que tu, Moraguetes, duies de la mà. El vellet va entrar lentament, amb abric gastat i bufanda al coll: era Benito Pérez-Galdós. Li vaig dedicar tot un concert. Els únics altres oients que hi havia eren el gerent de la Sala Mozart, Llorenç Sampere, i el secretari del gran novel·lista. Una sessió per a mi inoblidable.

Amb les anècdotes que explica Costa del seu viatge per terres del nord d'Àfrica, se'n podria fer un llibre.

Per exemple, aquesta que el seu company Tomàs Teran em va contar d'un fet succeït a Tànger, a casa d'un moro ric.

Els dos músics catalans varen ésser invitats a dinar. En el menjador, ni un moble: una gran catifa, i, al damunt, fastuosos coixins, en els quals, vestits de smoking, s'assegueren els dos invitats. Els criats varen posar al mig una gran safata curulla d'arròs. Res de cullera, ni forquilla, ni tampoc tovallus. A menjar amb els dits, a estil del país. Una mica d'esverament, comprensible, dels dos concertistes. Un dels presents, amb els seus dits, elabora una mena de bola d'arròs i elegantment l'ofereix a Costa. Aquest agraeix i menja; com que l'arròs és d'allò més bo, s'acaba la pilota. Costa pensa que potser en aquell arròs hi ha pollastre, i amb molta cautela i com qui obre una mina subterrània, aventura els seus dits per la base de la piràmide d'arròs, de primer sense novetat en la incursió, després, oh sorpresa! les extremitats digitals de Costa, àgils com les d'un tocloger, ensopegen amb una massa carnosa. Costa estira i veu que davant d'ell s'allarga la figura d'un moro amb turbant i barba que seia davant seu. Costa, creient estirar un tall de pollastre, ha agafat un llarg dit del moro que, segurament el mateix que el nostre artista, es dedicava a la cacera de talls dintre el tou d'arròs.

I de facècies i anècdotes així, el gran Costa en conta tantes com en vulguem, abans de l'hora en què acabada la tertúlia per aquella nit, ens posem l'abric i entortoliguem la bufanda, entre el soroll de les cadires que colloquen damunt de les taules i tasses que renten prop del taulell. Diem bona nit a Costa, que se'n va a estudiar perquè diumenge té concert. Prou després tornarà pel cafè Catalunya, a escoltar discussions i parlar entre la boira de fum de tabac que flotarà pel local.

RAFAEL MORAGAS

LA VIDA MUSICAL

Els nostres estudiants de música

L'altre diumenge va tenir lloc un esdeveniment extraordinari que, en els annals de la història musical de Barcelona, podrà significar el començament d'una nova etapa, el punt de partida d'una orientació molt significativa i del més gran abast. Què va succeir? Vejam: pels volts de cinc-cents persones, estudiants de música la majoria, s'han reunit en una petita sala del centre

L'artista Josep Julibert, primer intèrpret català de Hindemith

de la ciutat. Un de llurs camarades, d'una mica més d'edat que els altres i ja conegut en el transcurs de l'any passat per la seva participació en el millor conjunt de cambra de Catalunya — i fins diria d'Espanya —, els toca una sonata per a instrument de cordes solo. Una sonata difícilíssima, de vegades molt refractària a ésser compresa, de sonoritat, tècnica i melodia d'allò més desacomunades. En fi, una sonata moderna, d'un dels més grans compositors de l'època, ignorat a Barcelona des de feia deu anys, ignorat i incomprès com gairebé tota aquesta música que ha estat composta en els darrers cinquanta anys. En una paraula, doncs, una sonata amb passatges per espantar el burges, que l'autor seria el primer, avui, de confessar com un pecat de joventut. Però també amb moviments molt emocionants, molt sincers, molt expressius, que proven la forta influència del gran art clàs-

sic de la polifonia alemanya sobre aquest compositor modern. El risc de l'execució d'aquesta sonata encara és augmentat pel seu caràcter solista, que obligava, tant l'interpret com els oients, a una excepcional concentració auditiva.

Doncs bé; va haver-hi protestes, xiulets, indignació, o — cosa pitjor, però que ben sovint ocorre en els concerts a Barcelona — una indiferència desmenjada? Res d'això, al contrari. Hi hagué un entusiasme desbordant, hi hagué un ambient de receptivitat i d'inclinació per als valors contemporanis de la música, que trobo per primera vegada en un concert barceloní. L'acollida de l'auditori a aquesta novetat era talment entusiasta, que l'interpret de la sonata n'hagué de repetir una part important. Car aquesta joventut, que està a punt d'ésser corrompuda per a sempre havent de passar els anys més preciosos de la seva vida en l'atmosfera estèril i amusical de l'ensenyament de les escoles barcelonines de música, semblava experimentar, sentint aquesta obra moderna, la veu penetrant de la seva època, tot adonant-se de la seva pròpia existència artística i espiritual.

L'Associació d'Estudiants de l'Escola Municipal de Música, en la sèrie de concerts entre els quals hi ha hagut, a la Sala Mozart, l'estrena memorable de què parlem, no s'accontentarà pas d'haver fet conèixer la segona sonata per a viola solo de Paul Hindemith. Es proposa, com única associació musical de la nostra ciutat, de fer conèixer sistemàticament la producció instrumental dels compositors de la nostra generació. Prepara, per aquesta mateixa temporada, concerts interessants, en els quals es donaran obres de Falla, de Cyril Scott, de Molschinger — un jove compositor suís de gran talent —, de Pahissa, de Dohnányi.

En la pròxima temporada, vol donar a conèixer, per primera vegada a Barcelona, obres d'Ernst Krenek, de Milhaud, de Busoni, de Malipiero, de Bartók, de Janáček, de Hindemith, de Toch, d'Ibert, i d'altres. Estem convençuts que aquesta associació de joves músics catalans podrà realitzar a Barcelona una tasca enorme, si prossegueix amb energia i paciència el seu camí. Entre l'auditori del seu darrer concert hom remarcava un nombre considerable de músics, representatius de la nostra ciutat, la qual cosa prova a l'Associació que podrà comptar, per a la realització dels seus projectes, amb moltes simpaties, fora dels seus propis elements.

OTTO MAYER

UN TRIPLE ANIVERSARI

Haendel, Scarlatti, Bach

Aquest any 1935 en farà dos-cents cinquanta dels naixement de tres dels més grans músics del segle XVIII: Haendel, Scarlatti i Bach.

Haendel nasqué el 23 de febrer de 1685, a Halle; Bach, el 21 de març, a Eisenach; Scarlatti, el 26 d'octubre, a Nàpols. (Algunes biografies posen el naixement de Scarlatti dos anys abans: la fe de baptisme, descoberta recentment per Alessandro Longoni, dona irrefutablement la data de 1685 i no 1863. Citem, per coincidència, que qui nasqué en 1683 fou Rameau.)

Haendel tenia vint-i-un anys quan anà a Itàlia, on conegué Alessandro i Domenico Scarlatti, amb els quals assistia a les sessions musicals de la casa del cardenal Pietro Ottoboni, mecenas generós, filharmònic apassionadíssim, que una vegada proposà un torneig Haendel-Scarlatti. El duel quedà indecis quant al clavicèmbal. Scarlatti, lleialment, reconegué la victòria de Haendel en l'orgue. Més tard, en 1720, tots dos es trobaren de nou a Londres, en ocasió de representar-s'hi el *Narcisso* del napolità. Molt de temps després, els oboistes germans Plas conten que cada vegada que algú felicitava Domenico Scarlatti per les seves interpretacions a l'orgue, l'italià evocava el nom de Haendel tot fent el senyal de la creu.

cava el nom de Haendel tot fent el senyal de la creu.

«Bach tenia una gran estima per Haendel i manifestà sovint el desig de conèixer-lo personalment», diu Forkel en la seva biografia de Bach. Diverses coincidències varen fer que l'un i l'altre no es poguessin arribar a conèixer personalment.

La clavicembalista Wanda Landowska, que és així mateix una apassionada investigadora de la història de la música, diu, parlant d'aquests tres homes:

«Acostem aquests tres grans homes de la mateixa època (no se'n pot ésser més!), dos dels quals són de la mateixa nacionalitat, i no obstant tan diferents l'un de l'altre. Haendel, l'alemany italianitzant; Scarlatti, l'italià espanyolitzant; i Bach, l'home universal, que, sense haver sortit mai d'Alemanya, ha conegut a fons els grans mestres francesos, ha reforjat les obres dels italians, ha sabut nodrir, en una paraula, el seu geni infatigable amb tota la substància del món.»

MIRADOR Telèf. 23118

—I què, hi ha molts peixos en aquest riu?
—No ho sé. Només fa un mes que hi pesco.

(Dimanche Illustré, París)

—Ja m'ho deia el cor que més hauria valgut comprar una ràdio portàtil!

(Everybody's Weekly, Londres)

GRAN CHACO

—Senyor doctor, un ferit que té cinquanta-dues bales al cos!
—Que el duguin a fondre!

(Le Rire, París)

—Deixaré el cotxe aquí fins demà...
—Com s'entén! En contradirecció i sense llum!

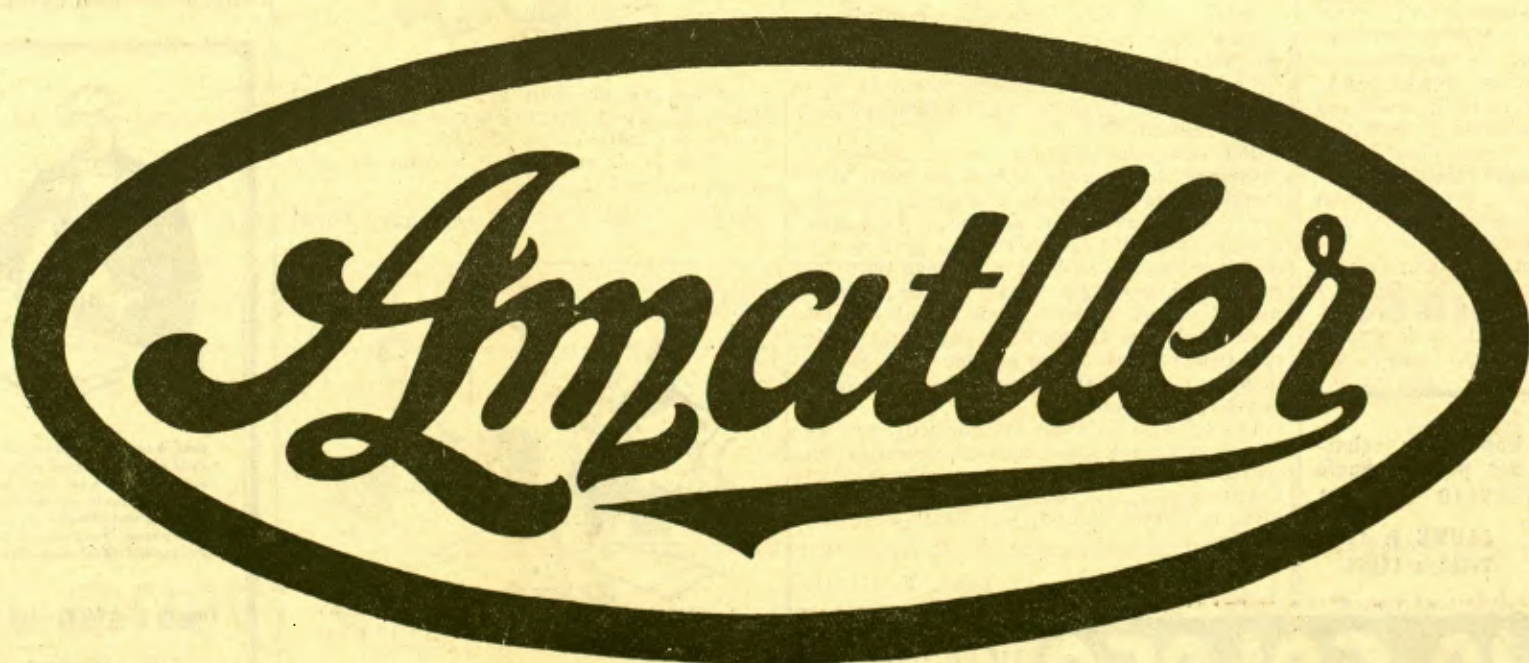
(The Humorist, Londres)

Importants rebalxes per ampliació SECCIO A MIDA

JAUME I, 44
Telèfon 44655

Les xocolates

són elaborades cuidadosament amb productes de primera qualitat

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45